

SOCIETATEA DE MÂINE

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ PENTRU PROBLEME SOCIALE ȘI ECONOMICE
CUPRINZÂND BULETINUL SECȚIEI SOCIAL-ECONOMICE A „ASTREI“

Anul II
N-rul 50

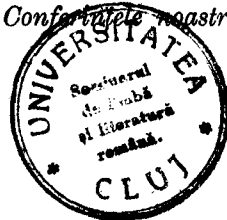
Comitetul de direcție: Vasile Goldiș, D. Gusti, M. Popovici, I. Lupaș,
Onisifor Ghibu, M. Șerban, N. Ghiulea, V. C. Osvadă și Ion Clopoțel

CLUJ, DUMINECĂ 13 DECEMBRIE 1925

Numărul
Lei 12

C U P R I N S U L :

- ÎNVAȚĂMÂNT, EDUCAȚIE: Învățământul nostru superior, în
graiul cifrelor
- POLITICA EXTERNĂ: Politică externă a bolșevicilor, după
Locarno
- PROBLEME SOCIALE: Universitatea socială
- PROBLEME ECONOMICE: Organizarea muncii agrare
Problema muncitorească
- ACTUALITĂȚI: Noi și problemele intelectualității europene
Activitatea Federației femeilor române
Cerc de studii agricole
- EUROPA CONTIMPORANĂ: Rezultatul alegerilor generale
din Cehoslovacia
- BIOPOLITICA: Cronici medico-sociale: Uniunea internațională
contra pericolului venerian; Biblioteca eugenică și bio-
politică; Legea tuberculozei; Asistența medicală Du-
mineca
- SĂPTĂMÂNA ECONOMICĂ-FINANCIARĂ: Creditul extern
chestiune actuală; Chestia cărbunelui; Producția noastră
agrară; Guvernul contra producției și a exportului;
Semnarea acordului cu America; Producția industrială
în ultimii cinci ani; Galantzis
- CRONICI CULTURALE ȘI ARTISTICE: Serbarea zilei de 1
Decembrie. — Conferințe (G. Preda: O călătorie în
Africa și S. Pușcariu: Românii din Istria). — Operă
(Lydia Lipkowska; Premieră: Jongleurul din Notre-
Dame, de Massenet)
- FAPTE ȘI OBSERVAȚIUNI SĂPTĂMÂNALE: *Literatura sociologică. — O provincie
disprețuită. — Din Rusia sovietică. — Societatea academică „Petru Maior“, reînfin-
țată. — Bieții pensionari. — Conferințele noastre. — Jubileul unui gazetar. —
Administrative.*
- Onisifor Ghibu
N. Dașcovici
G. Vlădescu-Răcoasa
N. Ghiulea
Ion Mehedinteanu
Horia Trandafir
Maria B. Baiulescu
Horia Trandafir
A. Kudrnač
Dr Aurel Voina
N. Ghiulea
B. & B.

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: CLUJ, PIAȚA UNIRII NR. 8
Abonamente: pe un an 600 lei. — Autorități și întreprinderi particulare 1000 lei. Funcțio-
narii publici, preoții și învățătorii 500 lei. Pentru streinătate, abonamentele sunt îndoit.
În America 10 dolari. Abonamentele se plătesc înainte, pe cel puțin o jumătate de an

SOCIETATEA DE MAINE

REVISTĂ SOCIAL-ECONOMICĂ

Comitetul de direcție: V. Goldiș, D. Gusti, M. Popovici, Ioan Lupas, Onisifor Ghibu, M. Șerban, N. Ghiulea V. C. Osvadă și Ion Clodotel.

Colaboratori: T. Albani, D. Antal, N. Bagdasar, Axente Banciu, A. P. Bănuț, V. Bogrea, dr. L. Borcea, dr. Al. Borza, Tr. Brăileanu, N. Buta, O. Boitoș, I. Breazu, A. Buteanu, S. Cioran, Al. Ciura, A. Cotruș, I. Cristea, dr. E. Dăianu, N. Dașcovici, dr. Aurel Dobrescu, Silviu Dragomir, I. Duma, A. Esca, Mircea Florian, I. Flueraș, Vladimir Ghidionescu, N. Hoiescu, Ovidiu Hulea, dr. Daniil Ciugureanu, dr. Axente Iancu, dr. I. Iacobovici, Petru Ilcuș, Emil Isac, D. B. Ionescu, dr. Ioan Iosif, dr. Victor Jinga, Iosif Jumanca, dr. C. Lacea, I. I. Lapedatu, Victor Lațiu, dr. Aurel Lazăr, dr. A. Magier, ing. Macșai, Aug. Maior, dr. Sabin Manuilă, Simion Mehedinți, Ștefan Meteș, dr. Zaharia Munteanu, Teodor Neș, dr. Ion Nandriș, Sabin Oporeanu, Zenovie Păclișanu, Horia Petra-Petrescu, Ecaterina Pitiș, dr. Gh. Popovici, Septimiu Popa, Ghiță Pop, Constantin Popescu, dr. Gh. Preda, dr. Octavian C. Pușcariu, Sextil Pușcariu, dr. Cornel Radu, I. Rem. Anselme, Ion Iosif Schiopul, Valeriu Seni, dr. Gh. Sglimbea, Victor Stanciu, Vasile Stoica, dr. M. Șerban, G. Șerban, dr. Dom. Stanca, Fl. Ștefănescu-Goangă, Petru Suci, Const. Sudețeanu, inginer Șuluțiu, Gavrii Todică, D. Tomescu, Isaia Totan, Vasile Vlaicu, dr. Aurel Voina, D. Voina, dr. Ion Voinea, T. O. Vornic, dr. N. Zigre.

Reprezentanți în provincie:

Oradea-Mare: prof. Iosif Pogan
Cernăuți: prof. dr. Vasile Gherasim
Arad: dr. Gh. Rusu și Laurențiu Luca
Alba-Iulia: prof. Horia Teculescu
Blaj: prof. Alex. Lupeanu și Ștefan Pop
Turda: prof. Teodor Murășanu
Brașov: ziarist Vasile Munteanu
Ludoșul de Murăș: protop. Romul Popa
Lugoj: Pael Grecu, redacția „Cartea Satelor”
Timișoara: ziarist Octavian David și Valeriu Linca
Careii-mari: Ion Vida
Zălau: prof. Ghergariu

Județul Făgăraș: preot Mircea Tomas (Tohanul-vechiu)
Sibiu: prof. Gh. Maior și Elie Măgean
Târgul-Mureș: Traian Popa
Maramurăș: I. Bârlea și dr. V. Filipciuc
Mehadia: Coriolan Buracu
Hațeg: prof. Ștefan Gherman
Sfântu-Gheorghe: dr. Ioan Popa
Cohalm: protop. Emilian Stoica
Beiuș: protop. Petru E. Papp
Poiana-Sărată (Săcuime) pr. I. Rafiroiu
Săliște: prof. Alex. Iosof
Sighișoara: Șerban G. Șerban

În București: Gh. Vlădescu-Răcoasa
În Paris: Adrian Corbul.

În Roma: N. Buta.
În Berlin: N. Bagdasar.

SCHMOLL-PASTA
CREMĂ RENUMITĂ DE GHETE — BRAȘOV

FABRICA DE PIELARIE
GHETE, CURELE
DE TRANSMISIE
PIELARIE FINA

FRAȚII
RENNER

& Co.

S. A. — C L U J

ADRESA TELEGRAFICA:

„DERMATA”

„Cartea Românească”
Societate Anonimă București
Capital Lei 50,000.000

Institut de arte Grafice, Editură și Librărie. Cărți didactice și literare, române și străine. Registre și furnituri de birou, rechizite de școală. Tipografie. Legătură, Steriotipie, Litografie, Turnătorie de litere, Cartonage. Confecțiuni de hârtie.

Secție specială de obiecte de artă, marochinerie, cristaluri, jucări, etc.

„Fotoglob” Atelier special de fotografie.

Direcțiunea: Bulev. Academiei 3-5,
București.

Magazine de desfacere și Ateliere grafice.

București: Bvd. Academiei 3-5, Cal. Moșilor 62-64 (Librăria Sfetea). Str. Șelari No. 12 (Librăria Joanițiu). Str. Paris No. 16 (Göbl-Rasidescu), Șoseaua Bonaparte No. 68-72.

SUCURSALE:

Cluj: Piața Unirii 7 și Calea Dorobanților No. 14-16
Timișoara: Str. Eugen de Savoia No. 7 și Strada Tepeș-Vodă No. 2.

Societatea Afiliată: „Cartea Românească din Valea Târnavelor” S. A. Diciosănmărtin.

Trifoi și lucernă

Cumpărăm cași în anii trecuți orice cantități de
semințe de trifoi și lucernă

pe lângă prețurile cele mai avantajoase.

Atențiune! Acelor proprietari, cari ne vor vinde nouă produsele lor, ne obligăm, ca să le decuscutăm (curățim de mătăsă) gratuit a zecea parte din marfa vândută nouă, pentru a fi întrebuințată la viitoarea însămânțare

BANCA CENTRALA, Secția Cereale CLUJ,
Strada Regina Maria Nr. 1-3.

SOCIETATEA DE MÂINE

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ PENTRU PROBLEME SOCIALE ȘI ECONOMICE

Editor și redactor-șef:
ION CLOPOȚEL

REDACȚIA:
PIAȚA UNIRII 8 - TELEFON 308
CLUJ, Duminecă 13 Decembrie 1925

Anul II Nrul 50
NUMĂRUL: LEI 12

Învățământul nostru superior, în graiul cifrelor

Imprejurarea, că despre învățământul nostru superior se vorbește atât de puțin și atât de rar, nu este lipsită de importanță. În adevăr, despre toate vorbește lumea noastră și despre toate scriu gazetele noastre, numai despre coroana învățământului nostru nu vorbește și nu scrie aproape nimenea, decât doară pentru a înregistra întâmplări senzaționale sau chestiuni personale în legătură cu el. O revistă specială pentru problemele acestui ram de învățământ nu există la noi și nici n'a existat vrodată, iar publicațiile anuale ale școlilor noastre superioare apar neregulat, fără sistem, și rămân fără răsunet chiar și la cei interesați. Profesorii își fac datoria la catedrele lor, fiecare cum crede de cuviință, de rest, de ansamblu nu se interesează nimeni metodic și permanent. N'avem nici o publicațiune, nici măcar sumară despre situația generală a școlilor noastre superioare, deși sunt trei ani decând pe lângă Ministerul Instrucției s'a înființat o Direcțiune specială a învățământului superior, și deși legea obligă pe fiecare direcțiune să publice la fiecare trei ani un raport complet asupra învățământului ce-l administrează.

Iată, chiar la noi la Cluj, — de șase ani, de când funcționează Universitatea noastră, nu-mi aduc aminte să fi scris cineva vr'un studiu, oricât de mic, în legătură cu problemele ei de organizare, de educație etc.

Nici la celelalte Universități, mai vechi decât a noastră, situația nu e mai bună.

Nu cercetăm cauzele acestor stări; ne mulțumim de astădată a le semnală, pur și simplu.

*

Într'un articol tipărit în această revistă,¹⁾ am publicat datele sta-

tistice privitoare la primii cinci ani de viață românească a Universității din Cluj și am promis că voi reveni pentru a trage din acelea concluziunile cari se impun.

Împlinesc de astădată promisiunea făcută.

Ceeace se desface din statisticile publicate e, mai întâi de toate, că proociile pe cari le făceau Ungurii și chiar și unii Români, la 1919, că prin preluarea dela Unguri a universității și prin naționalizarea ei va scădea vertiginos și nivelul ei științific și numărul studenților, nu s'au împlinit de loc. Dimpotrivă, în ambele privințe s'a menținut — cel puțin! — nivelul pe care Ungurii izbutiseră să-l atingă abia după 47 de ani de activitate neîntreruptă. Vechea universitate a avut, în adevăr, nevoie de nu mai puțin de 26 de ani până, ce a putut ajunge la cifra de o mie de studenți și de alți 6 ani până a atins cifra de două mii, în vreme ce noi deja din primul an de activitate am ajuns la aceasta cifră din urmă, sub care nu ne-am coborât niciodată. Mai mult chiar; deja în anul al doilea noi am atins o cifră, pe care Ungurii n'au atins-o niciodată (2648 de studenți, în vreme ce Ungurii abia ajunseseră în 1918/19 la 2586).

Mai departe, Universitatea noastră n'a rămas o universitate provincială de a doua mână, cum era supt Unguri; departe de a fi o universitate „ardelenească”, ea a izbutit să devie o atracție pentru un număr considerabil de tineri din alte regiuni. Din Vechiul Regat afluența a crescut an de an, cu mici excepții (la 1919/20 am avut 85 studenți în primul semestru, 96 în al doilea, la 1920/21 146—204; la 1921/2 230, la 1922/3 259, la 1923/4 204, deci aproximativ peste 100/0); din Basarabia, în aceeași ani: 12—10, 52—40, 84, 129, 84, din Bucovina 13—15, 41—30, 61,

51, 29, din Jugoslavia 2—1, 57—26, 45, 28, 15, din Ungaria 47—61, 74—85, 69, 64, 18 (scăderea numărului în ultimul an se datorește măsurilor de constrângere cari se iau împotriva tinerilor români cari trec granița la noi din cele două țări din urmă).

Quasi-boicotul cu care ne amenințau la început Ungurii, cari preferiau Clujului românesc Seghedinul unguresc, a pierdut și el cu timpul mult din intensitate. Afluența lor ne-o atestă aceste cifre (cari, ce e drept, cuprind și pe Șvabii catolici): 81—105, 181—150, 189, 308, 239. De asemenea Evreii, cari la început urmau aceeași politică, ca și Ungurii: 288—186, 689—552, 555, 508, 227 (după tulburările antisemite). Numai studenții sași ne întorc tot mai mult spatele: 215—186, 109—78, 75, 82, 47.

Deși așezată într'o provincie cu mai puțin de 60% Români, Universitatea din Cluj este în unele privințe mai națională decât cea din Iași, pentru ca despre cea din Cernăuți nici să nu mai vorbim. Astfel d. e. în Cluj, la Litere și la Științe, primejdia evreească nu este nici pe departe atât de mare, ca la Iași și ca la Cernăuți. La ambele aceste facultăți în 1923/4 erau numai 14+14 studenți evrei în Cluj, în vreme ce la Iași erau (în 1924/5) 113+169, iar la Cernăuți 311 (în 1920/21). Tot astfel, la Iași erau din 446 studenți în farmacie, nu mai puțin de 354 evrei, în timp ce la Cluj erau numai 8 din 61.

În ce privește proporția dintre studenții diferitelor facultăți, ea este relativ normală. Afluența bolnavicioasă spre studiul dreptului se accentuează prea puțin (909—1098, 1316—1077, 1197, 1146, 960), în schimb numărul celor ce se dedică Literelor și Științelor crește în proporții mulțumitoare (Litere: 116—114, 138—132, 221—207, 330: Științe

¹⁾ Nr. 45 din 8 Noembrie a. c.

79; 104—81, 131, 181, 95). Ce e drept, aici afluența studentelor este cea care dă procentul atât de mare.

*

Datele pe cari le-am putut analiza, nu ne permit și alte încheieri, din cauza că ele sunt foarte sumare. Nici una dintre cele patru universități nu are un serviciu statistic satisfăcător (mai bine stă, relativ, cea din Cernăuți, mai rău cea din București) și la nici una nu se vede tendința de a se îndrepta. Dimpotrivă. Cât o privește pe cea din Cluj, aceasta, din cauza desființării (prin buget!) a Questurii, nu mai este în timpul din urmă în stare să facă nici cât putea face mai înainte. Datele se culeg mai mult întâmplător și în mod defectuos. Schimbarea anuală a rectorilor și a decanilor face, în urma desființării Questurii care era stabilă, aproape cu neputință o continuitate a lucrărilor și în ce privește statistica.

Cu situația de astăzi a statisticii orbecăm pe întuneric.

*

Dacă e vorba ca să putem cunoaște amănunțit situația învățământului superior, este neapărată nevoie ca serviciul statistic al Universităților noastre să fie radical reorganizat.

Aceasta nu se poate, decât prin Direcția învățământului superior, care trebuie să ia cu energie și cu pricepere chestiunea în mână, stabilind formularele de statistici necesare, în baza unui studiu serios. Din parte-mi cred că aceste formulare nu trebuie să se restrângă numai la un număr oarecare de date, ci să se extindă cât se poate de mult, căutând a ne înfățișa o icoană cât mai amănunțită din toate punctele de vedere. Astfel, tabelele statistice trebuie să cuprindă rubrici pentru studenți: după sex, după specialitatea pe care o urmează, după anii în care sunt înscriși, după religie, naționalitate și cetățenie, după județul în care s'au născut, după ocupațiunea părinților. Apoi, alte tabele cu studenții bursieri, studenții funcționari; altele cu examenele și cu diplomele; altele cu profesorii și cu personalul științific și auxiliar; altele cu circulațiunea studenților dela o universitate la alta.

*

Paralel cu reorganizarea statistice, trebuie să meargă și reorganizarea Anualelor universității, căci

așa cum se tipăresc ele astăzi, nu mai poate merge. E tot ce poate fi mai fără sistem.

După cât știu, Senatul universității din Cluj a luat această chestiune în studiu, așa că putem spera că o va rezolvi în condiții satisfăcătoare.

Dacă, prin munca pricepută a Ministerului și a cancelariilor universitare, am ajunge să avem în timpul cel mai scurt posibil o statistică serioasă a învățământului superior și publicațiuni anuale sistematice, am putea avea apoi și o

politică școlară lămurită sănătoasă și efectivă și s'ar putea trezi, atât la membrii corpului didactic superior, cât și la publicul mare, acel interes permanent pentru multiplele probleme științifice și educative ale Universității, pe care-l vedem în alte țări și fără de care enormele cheltuieli pe cari le aduce Statul cu susținerea învățământului superior, se duc în mare parte în vânt.

Putem oare spera că aceste necesități vor fi înțelese și împlinite de cei în drept?

Onisifor Ghibu

POLITICA EXTERNA

POLITICA EXTERNĂ A BOLȘEVICILOR DUPĂ LOCARNO

În coloanele acestei revistei am subliniat din primul moment importanța pactului de siguranță occidentală, pentru stabilizarea politică a întregii Europe, inclusiv părțile continentului rămase în afară de pactul propriu zis. Am spus, cu alte cuvinte, că pactul occidental se va resimți în bine și pentru siguranța frontierelor românești, pentru toate fără nici o deosebire, dela Apus, Miază-zi și Răsărit.

Pe măsură ce tratativele, pentru încheierea pactului, înaintau, am urmărit cu atenție ne atitudinea Rusiei bolșevice și am subliniat evoluția politice sale externe.¹⁾ Defășurarea evenimentelor a mers mai repede decât ne-am fi așteptat, iar apropierea ruso-polonă, grăbită prin vizita comisarului Cicerin la Varșovia, s'a produs chiar înainte de semnarea acordurilor dela Locarno.

În treacăt fie spus, schimbarea bruscă în politica externă a bolșevicilor este perfect aplicabilă prin menținerea regimului absolutist de guvernământ, în Rusia de astăzi ca și în cea țaristă de odinioară. Căci în țările cu opinie publică și organizare politică, pe bază de regim reprezentativ, schimbările de directivă și de atitudine pentru toate problemele politice, fie interne sau externe, cer oarec re timp și o pregătire prealabilă. Singura manifestare în acest sens n'am avut-o decât în discursul lui Cicerin; la al treilea congres pansovietist din primăvara anului cor. — concomitent cu începerea desbaterilor pentru un pact occidental — când a mărturisit intențiile bolșevicilor de a în-

cheea o alianță „solidă“ cu Polonia întrucât poziția ei geografică îi dă o importanță deosebită pentru siguranța Rusiei față de restul Europei.

Imprecizia directivelor rusești.

Pe lângă cele scrise la timp în acest loc, trebuie să notăm imprecizia caracteristică politice externe rusești din toate vremurile, — manifestată și cu prilejul apropierii de Polonia. Imediat după vizita la Varșovia, Cicerin și-a continuat călătoria la Berlin pentru a invoca prietenia și comunitatea de interese ruso-germană stabilită prin acordul special dela Rappallo și, desigur, pentru a încerca să abată Germania de pe drumul care a dus-o la Locarno.

Date fiind multiplele cauze de conflict latent, politice și economice, dintre Polonia și Germania, precum și iminența primejdiei germane pentru viitorul națiunii polone, este evident că limbajul ținut de Cicerin, la Varșovia, n'a putut inspira prea multă încredere. Experiența tristă a tuturor aliațiilor sau prietenilor Rusiei, dealungul veacurilor, cu nenumărate încălcări de angajamente internaționale precise și cu urmărirea brutală a scopurilor egoiste imediate, stă dovadă permanentă alături de avertismentul actual al politice externe inaugurată de bolșevici din prima zi a regimului lor.

Imprecizia directivelor politice rusești de totdeauna a creiat astfel discreditul acelor directive și sentimentul de absolută nesiguranță ce-l resimt toate Statele care au avut și au contact imediat cu Rusia.

¹⁾ Vezi „Societatea de mâine“ anul II No. 32—33 și 41: *Rusia și pactul de siguranță, Pactul siguranței și evoluția politice rusești.*

Câteva precizii se pot, totuși, constata.

Cu aceste observații de ordin general, vom constata, însă, câteva precizii de politică externă rusească menite să ne sporească sentimentul siguranței generale dobândit la Locarno.

În primul rând avem textul convenției comerciale ruso-germane semnată la Moscova²⁾ în ziua de 12 Octombrie, în timpul conferinței dela Locarno, exact chiar în momentul când toate sforțările de acord general păreau condamnate să se piardă zădarnic.

Într'al doilea, sunt sforțările, cu aparență serioasă, continuate și după vizita lui Cicerin la Varșovia, pentru o reală apropiere politică-economică între Rusia și Polonia.

Le vom e amina, în linii generale, aceste precizii care ne sporesc, astăzi, credința unei directive noi în sforțările expansioniste ale politicii bolșevice.

Rezervele privitoare la Orient din convenția cu Germania.

Clauza națiunii celei mai favorizate, admisă ca fundament al convenției comerciale, suferă, totuși, unele excepțiuni de aplicare în ceea ce privește anumite avantajii dobândite de bolșevici în comerțul lor cu Persia, Afganistan și Mongolia. Evident că aceste avantajii au trebuit să fie dobândite, pe temeiul principiului de reciprocitate, prin acordarea, în schimb, de alte avantajii, de către bolșevici Statelor respective. Germania renunță, prin convenția încheiată, de a reclama identice avantajii din partea bolșevicilor.

De asemeni, convenția prevede anumite excepții dela aplicarea clauzei în privința legăturilor economice rusești cu China și Turcia, — excepții „care nu se referă la schimbul de mărfuri“, precizează ziarul „B. T.“ Și corespondentul din Moscova al ziarului berlinez adaugă o concluzie interesantă: „în aceste concesii din partea germană este o recunoaștere precisă a situației speciale ce o are Rusia față de vecinii aziatici“.

Pentru a înțelege importanța politică a acestor excepții dela clauza națiunii celei mai favorizate și, mai ales adevărata lor semnificare, trebuie să amintim că, sub bolșevici,

întregul comerț exterior rusec, de import ca și de export, se face sub un riguros monopol centralizat de Stat. Un comisariat special pentru comerțul exterior, cunoscut sub denumirea populară de „Narkomvniechtorg“, centralizează, într'o organizație formidabilă, dar defectuoasă și care a desvăluit abuzuri grozave, întregul comerț de import și export, pentru toată Rusia, pe seama Statului.³⁾

Cunoscând funcționarea acestui monopol de Stat, precum și scopurile lui mărturisite și nemărturisite, putem înțelege importanța excepțiilor inserate în tratatul de comerț cu Germania. Dl Husarski, autorul studiului menționat în notă, ajunge la concluzia că, prin acest monopol, Rusia tinde să devină, în mod absolut, factorul intermediar în comerțul dintre țările Orientului depărtat: Persia, Afganistan și parte din Turcia, bine înțelese China prevăzută în excepțiile amintite, — și țările europene. Mai mult chiar, prin organele comerțului lor exterior monopolizat, bolșevicii își procură de pe piețele apusene unele mărfuri pe care le desfac, apoi, în orientul depărtat, drept produse proprii, realizând, desigur, îndoitul beneficiu al comisionului de intermediari, precum și pe acela de a reduce orice contact economic între direct Europeni și Aziatici.

Asia câmp rezervat.

Este drept și se cuvine să notăm că unele ramuri industriale rusești, dezvoltându-se, au ajuns în stare să producă și peste nevoile consumului interior. Cum un asemenea export n'ar fi posibil spre Apus, în concurență cu industriile europene, este evident că tot țările amintite, din Orient, oferă piața potrivită de desfacere pentru produsele industriale rusești. Căci acești consumatori aziatici, puțin pretențioși, pot fi lesne mulțumiți și'n același timp impresionați de produsele tehnicii și civilizației rusești. . . Avantagiile morale pentru penetrația ideilor bolșevice, în Asia, nu pot fi, nici ele, de mică importanță, după avantajii economice propriu zise.

Astfel, politica bolșevică revenind la directivele tradiționale străvechi dinaintea de epoca lui Petru cel Mare, misiunea civilizatorie rusească în Orientul depărtat, tinde să facă din

Asia un câmp rezervat pentru viitoarea exploatare, în toate direcțiile, a forțelor și energiilor locale în favoarea Rusiei.

Intimitatea raporturilor cu Polonia.

Rolul de pionier al progresului și civilizației în lumea aziatică și musulmană și de putere liberatoare față cu Statele coloniale europene, care exploatează acele regiuni din Orient, pune Rusia bolșevică în conflict cu Anglia în primul rând, apoi cu Franța și Italia. ⁴⁾

Pactul de siguranță occidental datorit voinței engleze, pentru a izola Rusia de Germania și a crea o solidaritate europeană apusană, în fața eventualelor primejdii din Extremul orient, ațâțate prin acțiunea bolșevismului rusec, — a desvăluit liniile viitorului mare conflict politic mondial.

Rusia s'a simțit descoperită în jocul ei aziatic, prin acordurile dela Locarno, și a căutat, imediat, să-și ia măsurile de prevedere pe frontierele sale europene.

Vizita lui Cicerin, la Varșovia, precum am mai spus-o, a fost primul pas pentru a se asigura că, din partea Poloniei, n'ar putea s'o amenințe, direct sau indirect, nici un atac european. Siguranța aceasta, din partea Poloniei, îi oferă Rusiei și avantajul unei mai mari siguranțe în Baltica pe unde, totuși, presiunea flotei engleze ar putea atinge ținuturile bolșevice în partea lor simțitoare.

Schimbului de vizite, dintre Varșovia și Moscova, îi urmează o serie de aranjamente comerciale, feroviare și de transit, în pregătire, menite să înlocuiască divergențele din trecut printr'o colaborare amicală în viitor.

Frontiera Nistrului, la rândul ei, ar putea constitui o altă linie europeană senzibilă pentru Rusia bolșevică, mai ales dacă și baza navală engleză, în Marea Neagră, s'ar realiza curând, așa precum s'a vorbit cândva. Este vorba de o simplă ipoteză, foarte puțin probabilă, întrucât dorințele României de a trăi în raporturi de pace, absolut

⁴⁾ Așa s'ar putea explica, după unii, participarea Italiei la Locarno și semnătura ei, ca garantă, alături de Anglia în pactul occidental de siguranță, fără nici o contra-valoare, — deși d. Mussolini face o politică de intimă prietenie, aproape de alianță, cu bolșevicii, în unele chestiuni. Putere colonială musulmană în Tripolitania, Italia îi direct amenințată prin agitațiile bolșevice în lumea Astei și a Islam-ului.

²⁾ Al cărui text a apărut a doua zi, în *Berliner Tageblatt*, într'o comunicare rezumativă transmisă din capitala bolșevică.

³⁾ În revista poloneză *L'Est Européen* No. 2 (Iunie 1925) dl Husarski a publicat un articol foarte interesant despre organizația comerțului exterior din Rusia.

Organizarea muncii agrare

cu toți vecinii, sunt foarte bine cunoscute guvernanților dela Moscova. Probabil că, din această cauză, bolșevicii nu par încă prea grăbiți să închidă, față de noi, orice motiv de neînțelegere prin recunoașterea cinstită a actului de Unire a Basarabiei, — deși se vorbește mereu de conferințe ruso-române, pe Nistru, pentru regularea diferitelor chestiuni mărunte de vecinătate.

Schimbarea atitudinii față de Societatea Națiunilor.

În sfârșit, ca un ultim efect al acordurilor dela Locarno, pe lângă îndreptarea politice rusești către scopurile ei tradiționale în Asia și abandonarea oricăror planuri în Europa, — mai avem de înregistrat și o moderare de atitudine și de ton la adresa Societății Națiunilor.

Altădată, ideea unei colaborări cu instituția pacifică dela Geneva provoca indignarea și protestările violente ale conducătorilor bolșevici împotriva „instrumentului” capitalist burghez „pus în slujba imperialismului britanic”.

Astăzi, o participare imediată a delegațiilor bolșevici la organizațiile tehnice speciale de interes general, ce ființează pe lângă Societatea Națiunilor, ni-se pare un eveniment politic foarte probabil și apropiat. Doar de o intrare propriu zisă a Rusiei, în Societatea Națiunilor, ar fi mai greu de vorbit fiindcă, după expresia potolică a lui Racowski, conducătorii dela Moscova trebuie să aibă în vedere nu numai garanțiile din pactul Națiunilor pentru independența politică și integritatea teritorială, ci mai ales apărarea constituției sociale actuale a Statului bolșevic.

Când oamenii cari vorbeau furibund despre Societatea Națiunilor și ordinea burgheză internațională, agitând o făclie aprinsă în jurul depozitelor europene de explozibile, au ajuns, după Locarno, să se liniștească, să nu mai facă pe nebunii și să nu mai amenințe în toate părțile, — nu-i un semn vădit că am intrat, în sfârșit, în perioada de pacificare și normalizare definitivă?

N. Dașcovici

Abonamentul plătit înainte este razimul cel mai solid al unei publicații și garanția dezvoltării presei în ARDEAL

Prin Reforma agrară înfăptuită de curând, țara noastră a trecut dela regimul mării proprietăți la regimul miciei proprietăți. Dacă din punctul de vedere social reforma agrară a adus mari foloase țării și neamului nostru, și aceste foloase sunt de toți recunoscute și prețuite din punctul de vedere economic reforma agrară este mult criticată.

Discuția între partizanii regimului mării proprietăți și cei ai miciei proprietăți este veche. Socialiștii de mult au cântat agonia proprietății țărănești, ei nu puteau vedea altă dezvoltare a agriculturii, de cât aceea a industriei, adică concentrarea întreprinderii agrare și mecanizarea ei. Iar sprijinatorii regimului mării proprietăți au dovedit, după studii amănunțite, că pretutindene, marea proprietate are un venit net mai mare la hectar, deși mica proprietate are un produs brut mai mare, și acolo unde e cultură intensivă, chiar producția la hectare mai mare.

Evident socialiștii nu au dreptate și insuccesul comuniștilor ruși în chestia agrară este plin de învățăminte. Economia agrară nu poate face acelaș drum ca cea industrială. Diviziunea muncii, care în toate activitățile economice joacă un mare rol, în agricultură are un rol foarte redus. Muncile agricole sunt efectuate succesiv muncitorii nu pot fi constrânși să lucreze numai o parte a anului, cât ține munca specialității lor. Centralizarea și concentrarea în agricultură sunt folositoare până la o limită a suprafeței moșiei — maximum 500 hectare, — și apoi nu mai sunt rentabile, cheltuielile de transport, de lucru și supraveghere sunt prea mari. Mașinismul are în agricultură o importanță mai mică. Mașina agricolă nu poate fi folosită pe orice teren, ea costă scump și e întrebuințată numai o mică parte a anului. Amortizarea ei deci se face încet. Specularea cerealelor nu poate fi făcută în măsura speculării produselor industriale. Iar creditul, agricultura nu-l poate folosi în măsura în care îl folosește industria, fiindcă ea are nevoie de credite lungi, și băncile sunt organizate în vederea creditelor comerciale cu termen scurt.

Dacă industria mare e cu mult superioară industriei mici, nu putem spune acelaș lucru despre a-

gricultură. Marea agricultură nu este superioară prin esența ei. Producția mării proprietăți este uneori superioară din cauza forme și organizării întreprinderii, precum alte ori producția miciei proprietăți poate fi superioară. Chestiunea este numai dacă mica proprietate poate câștiga avantajele mării proprietăți, care fac ca producția în mare să fie superioară producției miciei proprietăți. Suntem astăzi o țară de mică proprietate agrară și trebuie să ne străduim să tragem maxim de folos pentru economia națională, în aceste condițiuni date.

Producția miciei proprietăți agrare în țara noastră a fost totdeauna inferioară aceleia a mării proprietăți, deși în Germania, în Danemarca lucrul se întâmplă invers. Cauza acestui fapt este că la noi țăranul face cultura extensivă, fără știință, și fără mijloace materiale.

În aceste împrejurări reforma agrară dând pământul întreg pe mâna țărănilor, lăsați la producția lor rudimentară, a avut dintr'un început efecte rele asupra producției și asupra economiei naționale. Producția agrară s'a micșorat, viața s'a scumpit, grânele nu mai au calitatea celor de mai înainte, nu mai au greutatea de mai înainte și sunt mai puțin curate, prețul a scăzut, cumpărătorii străini nu ne mai caută, exportul s'a micșorat, balanța noastră comercială a devenit pasivă, valuta noastră a căzut, ne zbatem într'o criză economică groznică.

E timpul suprem de a lua măsuri drastice pentru îndreptarea acestor stări. E timpul de a se lua măsuri pentru ridicarea condițiilor de producție agrară.

Proprietatea mică este capabilă să prezinte avantajele mării proprietăți, dacă e organizată.

Care sunt avantajele mării proprietăți?

Marea proprietate poate face o cultură intensivă și rațională. Acest lucru l-ar face și mica proprietate dacă ne-am îngriji de educația tehnică a țăranului, prin învățători agricoli ambulanti, prin școli agricole practice numeroase, și prin centre de producție model. Dacă țăranul își lucrează pământul cu pricepere, dacă îl îngrașă, îl irigă, dacă îl ară și-l prelucrează bine și la timp, dacă samănă la timp și după normele cultivei raționale

el va putea produce tot atât de mult și bine ca și marea proprietate.

Marea proprietate are capital și găsește credit cu ușurință. De sigur micul proprietar fără capital și fără garanție îndestulătoare deci și fără credit, este într-o situație cu mult inferioară. Prin organizarea cooperativei de credit, țărănul poate avea, cu înlesnire și ieftin capitalul care îi e necesar.

Marea proprietate se aprovizionează în condițiuni mai bune și mai convenabile. Țăranul având trebuință de materiale puține nu poate cumpăra de la producător, sau de la comercianți mari angrosiști, cumpără de la comercianți mici, plătește mai scump și mai totdeauna cumpără marfă mai proastă. Prin organizarea cooperativelor de aprovizionare în comun și cooperativele de consum, țărănul poate fi aprovizionat mai bine și mai ieftin, cumpărând cantități mari direct de la producător.

Marea proprietate folosește mașini perfecționate. Mașinile fiind scumpe nu pot fi la îndemâna țărănului fără capital, și de altfel având pământ puțin, fără trebuință de el. În asociație, în cooperative de producție țărănul poate cumpăra mașini și unelte pe care să le folosească în comun.

Marea proprietate folosește metode de lucru superioare. Țăranul ne având capital, nici îndrăzneala necesară, nu poate ieși din metodele lui rutinare. În tovărășie cu ceilalți, în cooperative de producție, sau în simple asociații profesionale, el o poate face. Prin organizare de sindicate agricole, sau cooperative de producție, mica proprietate poate câștiga și acest avantaj al mării proprietăți.

Marea proprietate folosește principiul concentrării întreprinderii. Mica proprietate nu poate realiza economiile pe care le poate realiza marea proprietate în organizarea întreprinderii, în producție, în transport. Ea nu poate clădi în mare, ea nu poate folosi mijloace ieftine de transport. Ceeace nu poate însă face fiecare în parte poate face în tovărășie cu ceilalți. Organizarea de cooperative de producție dă puțință țărănimei să se folosească complet de acest mare avantaj al mării proprietăți.

Marea proprietate vinde mai bine, cu folos mai mare, produsele sale. Țăranul, mic producător, având de vânzare o cantitate mică de produse, nu poate veni în contact de

cât cu negustori mici, intermediari săraci, care îi dau prețuri mici și îl înșeală. În cooperative de vânzare în comun, țărănii dispunând de cantități mai mari, pot veni în contact cu negustori mai mari, pot obține prețuri mai mari, și deci pot trage din munca lor profituri mai mari. În asociație, țărănul, având și credit ușor și ieftin în băncile populare, poate depozita mărfurile și să aștepte coniecturi mai bune, când poate profita și el de prețuri mai mari.

Marea proprietate poate pune în valoare noi terenuri. Fără capital și cunoștințele necesare, țărănul nu-și poate spori pământul lui de cultură, și acela prea puțin fertil. În Asociație țărănul se poate ocupa și de lucrări tehnice mai mari: Indiguri, fixări de terenuri fugătoare, fertilizări și așa mai departe. Tot în tovărășie țărănii pot încerca noi metode de cultură, noi plante, pot încerca creșterea unor noi soiuri de vite, pot încerca noi metode de îngrășare a pământului, sau de tratament al semințelor.

Marea proprietate folosește asigurarea agricolă. Țărănimea nu o poate folosi. Societățile de asigurare nu pot lua în sarcina lor riscul micii proprietăți, iar Statul nu a organizat la noi asigurarea agrară. Pentru micul proprietar care nu poate suferi, fără ruină deplină, pagubele rezultate din riscurile agricole, lipsa organizației asigurărilor agricole este ruinătoare. Mica proprietate nu poate trăi fără siguranța muncii și a întreprinderii. Prin organizarea de mutualități agrare federalizate și centralizate, țărănii pot fi asigurați contra riscurilor agrare: mortalitatea vitelor, grindină, îngheț, inundație, incendiu etc.

Marea proprietate introduce industriile accesorii agriculturii. Prin cooperative de producție, de valorizare a produselor agrare vegetale sau animale, țărănimea poate îndeplini mai bine acest rol. Lăptării-cooperative; mori, velnițe, fabrici de ulei, sau raperii-cooperative; prisăci-cooperative; fabrici de conserve de fructe sau legume-cooperative pot fi organizate de mica proprietate spre folosul ei și al țării.

Mica proprietate, deci, organizată în sindicate agricole, cooperative și mutualități, câștigă toate avantajele mării proprietăți, și poate fi chiar superioară acesteia.

Viitorul nostru economic este numai în organizarea muncii agrare.

N. Ghiulea

Cerc de studii agricole

De cinci ani apare la Lugoj o revistă săptămânală economică pentru nevoile satelor sub titlul Cartea satului, sub conducerea unui foarte destoinic economist Pavel Grecu, cunoscut și apreciat în tot Banatul. D. Grecu este de altfel reprezentantul Societății de mâine în acea localitate din ceasul apariției noastre. Dsa a făcut studii temeinice economice terminând Academia din Magyaróvár. După Unire era cel mai chemat să ia direcția școlii de agricultură din Lugoj, însă învriga politică nu l-a tolerat în fruntea ei decât vreo doi ani. În mod permanent de la Unire încoace d. Grecu susține viața Reuniunii economice a județului Caraș-Severin, în care calitate a organizat expoziții de vite cu rezultate excelente, a ținut conferințe numeroase și a stat zi cu zi în ajutorul țărănilor din toate satele. Idealist și activ, d. Grecu este un veritabil stâlp al economiei noastre rurale. Țărănii îl înconjoară cu o nețărmurită dragoste. Dacă ar avea și concursul oficial d. Grecu cu popularitatea-i reală poate da o îndrumare solidă, cinstită și altruistă poporului nostru bândătean.

În ultimul număr al Cărții satului d. Grecu anunță, că își întregeste programul acțiunii sale publicistice cu un cerc de studii agricole. O va putea face cu atât mai repede și mai perfect, cu cât nu i s'a putut refuza directoratul noii Camere agricole a imensului județ Caraș-Severin.

Inițiativa este bună și o salutăm. Noi însine am inițiat o organizație complementară pelângă revistă, pentru a fi cât se poate de bine argumentați în informațiile noastre asupra vieții orașelor și regiunilor. Preferăm a nu publica nimic, decât a da în mod fragmentar și insuficient materie despre complexul realităților agrare, economice, igienice. Ne formăm pe încetul cercul cercetătorilor serioși și de concepție, pentruca să aibe pregătirea și priceperea de a lua sub analiză obiectivă, științifică viața societății.

Cercul de studii agrare al Cărții satului, fie binevenit!

H. TR.

DR AUREL NEGUȘ
avocat, București Calea Victoriei 190

Dr. IOAN POP
ADVOCAT
BUCUREȘTI, STR. ANTIM, 1 BIS

PROBLEME SOCIALE

Universitatea socială

Aș dori să consider săptămâna trecută drept o săptămână universitară, în care — cel puțin la București — s'au început și cele mai întârziate cursuri ale facultăților. Aș dori numai să o consider astfel, căci, la dreptul vorbind, nimeni nu știe când Universitatea noastră își inaugurează noul an școlar, deși acest eveniment ar trebui să aibă proporțiile unei serbători din cele mai semnificative și mai înălțătoare. Solemnitatea cât mai impunătoare și mai entusiastă a deschiderii cursurilor universitare, este o necesitate și sufletească și pedagogică. Mi-aduc aminte, când în anul 1923 lucram cu un grup de studenți, în Seminarul de Sociologie, Etică și Politică al Universității din București, la elaborarea unui „program studentesc de organizare a vieții universitare”¹, cu câtă durere și îndreptățire semnalau studenții lipsa unor atari festivități, pe care le-au și cerut să fie organizate atunci când Universitatea va fi instituția vie și unitatea socială pe care o reclamă vremurile de astăzi. Mai ales generațiile tinere de după războiu n'au avut niciodată prilejul să se întrunească cu profesorii lor, cu toți colegii lor și cu toți profesorii lor, spre a se cunoaște între ei, în primul rând, și spre a sărbători împreună apoi ziua deschiderii cursurilor, aniversării Universității, marile acte naționale, decernarea diplomelor de doctor, precum și alte evenimente intelectuale peste care Universitatea are datoria de a nu trece nepăsătoare. Marea ei funcție educatoare Universitatea și-a uitat-o însă, dacă n'a disprețuit-o. Dar lucrurile nu pot merge așa mai departe.

O mișcare de înviorare, de actualizare a ei a și început. Dacă ne-am mărgini a semna numai frământarea continuă în care se găsește studențimea și desideratele exprimate de o parte a profesorilor universitari și a studenților cu prilejul închinării numărului de la 18 Octomvrie c. al „Universului Literar” vieții universitare, și tot ar fi de ajuns spre a îndreptăți această constatare.

O deosebită atenție a dat acestei însemnate probleme d. prof. D. Gusti. Și în lecția de deschidere a cursului dsale din anul trecut, ca și în aceea din anul acesta, d. Gusti a stăruit îndelung, analizând și adâncind o problemă așa de vitală și de urgentă pentru dezvoltarea noastră națională, cum

este problema învățământului superior de la noi. În articolul publicat în „Universul Literar”, numărul pomenit mai sus, dsa schițează în linii generale concepția „Universității sociale” și, reamintind opera înfăptuită de Seminarul condus de dsa în 1922, indică normele organizării unei politice sociale studențești, așa cum nu se mai cunoaște, nu numai la noi, dar nicăieri.

Plecând de la adevărul că „Universitatea este așa cum este societatea, dar și societatea așa cum e Universitatea”, dsa rupe încrezător și entusiast acest cerc vițios, arătând că datorită cea mare a zilelor de azi este de a face ceia ce se poate realiza mai ușor, și anume, de a lupta ca Universitatea să-și îndeplinească funcțiile ei sociale. Care sunt însă aceste funcțiuni?

Întâiu, o funcție propriu zis *sociologică*: de a păstra și adăposti știința pe deoparte, de a o continua, crea și socializa pe dealtă parte. Al doilea, o funcțiune *etică*: de a contribui la formarea personalităților, caracterelor, a elitei sociale de care are nevoie o adevărată democrație. În al treilea rând, o funcțiune *politică*, reformistă: de a înobilă structura socială, prin crearea de profesioniști, conducători și cetățeni demni și conștienți.

Pentru a înlesni însă exercitarea mulțămitoare a acestor funcțiuni cardinale ale Universității, avem datoria de a vedea în primul rând ce este ea, de a cunoaște deci natura ei, și apoi de a-i crea condițiile indispensabile unei bune funcționări.

Unul din instrumentele cele mai perfecte de înobilare și democratizare a Societății, Universitatea nu este în ultima esență decât un sistem de raporturi viabile, un ansamblu de lucruri, fapte și voințe. Raport între Universitate și națiune, Stat — ca una ce tinde la crearea egalității condițiilor de dezvoltare a societății pentru ca selecția talentelor și valorilor ce ea le face să nu fie o vorbă goală; raport între Universitate și viața culturală, cu ajutorul bibliotecii; raport între Universitate și viața materială a studenților — lucrul cel mai îngrijitor de azi; relațiile studenților între ei — asociații pe facultăți, județene, pe universități; raporturile studenților cu autoritățile universitare; în fine, raporturile dintre profesori și studenți.

„După cum vor exista sau nu aceste raporturi așa va fi sau, propriu zis, nu va fi Universitatea. Organizație, planuri, metode, gânduri, cuvinte

despre universitate, totul se reduce la unificarea armonioasă și fericită a acestor relații dezvoltate și vii.

Numai în acest fel Universitatea devine o instituție, iar înțelegerea ei una dintre cele mai însemnate și fermecătoare probleme sociologice; această cercetare se face însă, din nenorocire, foarte rar și atunci fără adâncime” (D. Gusti, articolul „Universitatea Socială” din „Universul literar”, 18 Oct. 1925).

Înfățișată astfel, Universitatea este baza și încoronarea în același timp a străduințelor unei nații. Ea nu mai poate fi ca'n Evul Mediu un instrument la îndemâna bisericii, nici un așezământ de pregătire profesională sau de dominare politică cum a fost de-a lungul timpurilor moderne, și chiar azi în unele State, ca Belgia și altele; ea trebuie să fie o instituție eminentamente socială. Datoria unei democrații tinere ca a noastră este de a lua măsuri ca ea, și întreg învățământul de altfel, să nu ducă la fărâmițarea societății în indivizi cari să nu aibă altă preocupare decât interesele lor, nesocotind astfel legăturile și îndatoririle lor sociale.

Urmărind dezvoltarea învățământului putem face constatarea că educația în deosebi literară a provocat relațiunea în favoarea științelor, mai apoi cea științifică, fiindcă n'a putut da cea ce aștepta lumea, a determinat încercarea unei reforme pe baze filosofice — exemplul din Italia —, pentru a deschide azi ochii tuturor asupra *științelor sociale*. Căci, numai dând o direcție morală și socială de la început studiilor tinerețului se va înlătura așa zisul „particularism” sau „specialism”, se va suprima deosebirea care s'a creat și se adâncește tot mai mult între *educație* — ca mijloc de asigurare a unei dezvoltări pașnice a instituțiilor sociale existente — și *instrucție* — ca sprijinitorul întăririi și dezvoltării individualismului.

În momentul când învățământul sociologiei a izbutit să fie introdus și la noi în Școlile normale, să nu se piardă din vedere datoria pe care o avem de a adânci acest învățământ și de a-l extinde și celorlalte grade, căci numai astfel putem avea încredere în eficacitatea instrucției și educației noastre de Stat. Numai în chipul acesta în loc să epușăm forțele intelectuale ale tinerețului le vom face mei fecunde și mai capabile de adoptare, vom izbuti să înlocuim energica impulsie a mobilelor individuale prin minunata putere a mobilelor sociale.

Și Universitatea trebuie avută cea dintâiu în vedere: ea trebuie să fie cu adevărat *socială*. G. Vlădescu-Răcoasa

¹ Publicat în „Arhiva pentru Știința și reforma socială” din 1924 și în extrase care s'au împărțit studenților.

Problema muncitorească

Aruncând o privire asupra tuturor publicațiilor cu caracter social-economic ce apar în țara noastră, — de fapt prea puține la număr, — vom putea face foarte ușor următoarea constatare:

Se desbat, cu sau fără competență, tot felul de probleme sociale, în special cele impuse de epoca post-belică și care cer o soluționare cât mai grabnică, spre a putea scoate omenirea din haosul în care a cufundat-o războiul mondial.

Formidabila chestie economică, ce frământă întreaga omenire, e disecată cu toată minuțiozitatea în arsenalul speculațiilor filozofice, de oameni cari se pierd în labirintul teoriilor, facă a înțelege că spectrul foametei viitoare, nu poate fi învins, decât cu măsuri realiste și hotărâte.

Chestia financiară, care e o chestie de inegală valorizare a bunurilor produse de societatea productivă, și care e reglementată cu ajutorul bursei, după cum dictează interesele trustului internațional acumulator de bunuri, pasionează în ultimul grad lumea politică și în special guvernele țărilor foste combatante.

Afară de aceste două chestiuni primordiale se mai discută pe larg în coloanele revistelor cu caracter social, probleme culturale, politice, tehnice, legislative, agrare etc., ignorându-se cu desăvârșire o chestiune de o importanță covârșitoare: problema muncitorească. Dacă economiștii ne pun în față de câte ori au ocazia o chestiune a muncii, în care nu se oglindește de cât modul sau mai bine zis sistemul de producție al bunurilor materiale cu ajutorul exploatarei brațelor umane, ei nu ne vorbesc decât prea puțin de viața acestor milioane anonime producătoare. Mi se va răspunde cu adevărat, că această atribuție nu cade în sarcina economistului, căruia îi incumbă numai faptul cercetării materiei produs de indivizi, ci am trece-o sociologului, care e dator să cerceteze toate fenomenele sociale, inclusiv modul de viață al muncitorului. Să ne oprim asupra acestui cercetător, — sociologul, și să ne întrebăm dacă în vre'una din revistele noastre sociale din țară se discută, fie pe larg, fie într'o formă mai restrânsă, problema muncitorească. Răspundem cu siguranță: nu. În toate timpurile această chestiune a fost sistematic ocolită, întocmai ca un lucru ciumat. Cel mai puternic și real studiu asupra vieții muncitorului nu-l

găsim decât în Capitalul lui Marx. În timpurile noastre, numai revistele și ziarele de doctrină marxista se ocupă cu această problemă. La noi în țară abia după război, câteva din ziarele de stânga, au început să înregistreze cronică muncitorească, unde fără nici-un comentariu, se trec doar faptele în mod informativ. Nu înțeleg de ce această problemă inspiră atâta adversitate? Dacă cercetăm în mod științific procesul de producție al bunurilor materiale, de ce să nu cercetăm și viața muncitorului? Dacă cercetăm alcoolismul, sifilisul, tuberculoza și prostituția, de ce să nu raportăm aceste plăgi la felul de viață al muncitorului? Dacă întâlnim la vitrina unei librării pe un muncitor privind uimit la cărțile expuse, ca vișelul la poarta nouă, de ce n'am lega acest caz de „85% analfabetism”? Când auzim de greve, de manifestații, de ce ne speriem ca copii mci de „ursu din pădure” și nu avem cel puțin curiozitatea de a cunoaște această gloată care cere pâine. Lenea de a studia în mod serios lucrurile care ne înconjoară, ne duc de foarte multe ori în erori grozave și dăunătoare întregii societăți. Teama cea mare pe care o avem față de luminarea mulțimei muncitoare trebuie să dispară treptat, treptat. Timpurile nouă cer această și noi nu trebuie să mai urmăm tactica struțului. Vedem perfect de bine, că astăzi în cele mai mari țări ale Apusului, se aleargă tot mai mult la sprijinul conducătorilor clasei muncitoare. În puternica Anglia chiar a guvernat partidul celor obișnuiți.

Problema muncitorească nu trebuie să mai sperie pe nimeni. Ea nu trebuie să mai miroase a subversivism, chiar celor mai retrograzi gânditori. Ea trebuie cercetată științificește și oglindită în studii și statistici absolut obiective, care să ne arate rănile vieții muncitorești, spre a fi vindecate, și nu acoperite și sgândărate ca până acuma. Marile ciocniri de idei, cu urmări atât de fatale, nu se datoresc decât orbirei fără de seamă, a acelor, cari cred că pot opri vremea din mersul ei. Nu trebuie să ignorăm puternicul adevăr, prin a închide ochii sau a întrebuiința violența, căci o viață nouă socială nu mai e posibil a alcătui, neținând seama de marea mulțime a muncitorimeii productive. Dacă epoca servilismului din evul mediu nu a putut să reziste în fața noii epoci a salariatului, adusă de dezvoltarea capitalismului burghez, ridicat pe mormântul vieții feudale,

astăzi, nu putem sugruma mersul istoriei, prin menținerea pe mai departe în ignoranță și decadență fizico-morală, a maselor productive. Frica de prefaceri sociale sguduitoare, care trăește în mințile conducătorilor retrograzi, nu este după cea mai simplă judecată, decât o copilărie.

Cercetând în mod obiectiv și pur științific fenomenele sociale post-belice, ne vom convinge pe deplin, că numai în statele a căror majoritate de populație a trăit în robie economică și i noranță s'au întâmplat prefaceri sociale sângeroase, pe când în celelalte state, stările s'au transformat cu totul sub alt aspect. Ori cât de îndărătnic ar fi un cercetător al vieții sociale, totuși nu poate nega, că germele revoluției sângeroase nu sălășluiește decât într'un bordeiu umed și friguros și în creierul unui trup flământ și încătușat.

Dacă legea reacțiunii o găsim foarte firească atunci când o observăm în domeniul chimiei, de ce nu am admite-o când ea se produce în domeniul social?

O nouă viață trebuie croită pentru cei avizi de libertate și lumină. Am comite o negație a evoluției, când am persista în părerile noastre de până acum, față de cea mai mare parte a omenirii: față de societatea productivă. Oricât de tari și necunoscute nouă ar fi cuvintele, cu care trebuie să cercetăm la lumina adevărului problema muncitorească, totuși ea nu trebuie să ne sperie.

Revista „Societatea de mâine”, al cărui scop este aprofundarea oricărei chestiuni legată de complexul problemelor sociale în general, se ocupă aproape hebdomadard de problemele muncitorești la ordinea zilei. Fără a trece ideile prin vre'o filieră de curent politic, va judeca înainte și va expune în mod obiectiv, orice eveniment sau chestiune pendentă de mișcarea muncitorească. Va raporta viața muncitorească față de chestiunile culturale, de igienă, materiale etc. După putință va întreprinde diferite achete prin ateliere și fabrici, spre a arăta în adevărata lumină viața muncitorului. Va căuta o apropiere prin cunoașterea reciprocă a celor două fracțiuni: muncitorii manuali și intelectuali, cari astăzi se găsesc divizați, din cauze neînțelese, nici dintr'o parte nici din alta.

În definitiv numai o cunoaștere obiectivă a vieții muncitorești, expusă fără nici un interes de ordin politic, poate aduce acesteia un folos real, pe când oamenii competenți și înțelegători, să tragă învățămintele necesare vremii în care trăim.

Ion Mehedinteanu

La 1 Ianuarie 1926 va apare foaia nouă politică, economică pentru popor

Abonamentul pe un an Lei 140 pe jum. an 70 Lei.

„FOAIA NOASTRĂ” redactată de profesorul VICTOR LAZĂR

Cereți număr de probă dela administrația foii „Foaia Noastră” — Cluj, str. Memorandului No. 22

ACTUALITĂȚI

ACTIVITATEA FEDERAȚIEI UNIUNEA FEMEILOR ROMÂNE

Federația aceasta, înfăptuită sub vechea stăpânire vitregă, strânsese rândurile organizațiilor feminine din Ardeal, Banat, Maramureș și Crișana, sub un singur steag, într-o singură cetățuie, de unde trebuia să vegheze și să lupte pentru toate interesele, naționale, culturale, sociale și economice ale neamului asupra.

Astăzi, Uniunea femeilor române din România mare, cuprinde în sânul său nu numai Societățile feminine din Ardeal cu obârșia lor de 75 ani vechime, care au luptat alături de soții și fiii lor pentru cauza Românișmului, ci și Societățile feminine de binefacere, culturale și de idei din Moldova și Bucovina, precum și un număr de Societăți din Muntenia.

Congresul său anual ținut la Timișoara, — al VI-lea Congres, care ar fi trebuit să fie al XIII-lea, dacă anii de război dela 1914—1921 n'ar fi întrerupt ținerea acestor Congrese — a realizat și a sancționat această Uniune a femeilor române din România Mare.

Activitatea acestei Federații însă n'a fost nici-odată întreruptă, ci numai răsădită în anii de războiu și în Moldova de unde s'a întors din nou cu roadele sale în sânul Ardealului.

Este bine să se știe, ce se lucrează în această grupare feminină care reprezintă peste 100 Societăți federale.

Conform punctelor programului său, ea angajază Societățile federale a participa la aceasta muncă colectivă.

Sânt felurite direcțiuni de activități îmbrățișate de Reuniuni și Societăți.

Propunerile și discuțiunile interesante din Congresul dela Timișoara, au și început să fie puse în aplicare, prin contactul cu toate clasele poporului nostru.

Astfel, din punct de vedere economic, D-na Elena Pop Hossu Longin vicepreședinta U. F. R. a ținut o interesantă conferință, ca ocaziunea adunării generale a luminoasei surori „Astra” în despărțământul Selajului, vorbind despre Portul românesc și Industria de casă, în fața miilor de plugari și intelectuali din toate comunele învecinate. Conferențiară făcând propaganda frumoasei noastre industrii

naționale a insistat cu deosebire asupra portului național ca să nu se piardă această comoară bogată a femeiei române.

Președinta Reun. fem. rom. din Baia Mare și jur D-na Marta Iepure Fabian, harnica muncitoare și înțemeietoare a Reuniunilor din județul Satmar a ținut șase conferințe în diferitele regiuni a-le județului, pentru combaterea alcoolismului și contra plăgei bolșevismului, arătând poporului funestele urmări ce le poate aduce neamului aceste otrăvuri.

Dealăparte Comitetul de direcție, executând propunerile prezentate de D-na Vicepreședinta Elena Meissner, reprezentanta Societăților din Iași, semnate fiind de întreg Congresul, a lansat un cuvânt de pregătire, cătră femeile române din toate ținuturile țării, atrăgându-le atențiunea în vederea Art. 17 din legea noii constituții prin care și femeile pot fi cooptate în consiliile comunale. În scopul acesta femeile sunt rugate să formeze mici comitete în care vor trebui să se sfătuiască a recomanda din sânul lor cele mai valoroase femei din oraș ce ar fi indicate să participe cu folos în consiliile comunale și să reprezinte cu demnitate femeile române, la cel dintâiu pas în administrația publică.

Se știe că o persoană rău aleasă ar putea aduce discredit acum la începutul aplicării legii și poate compromite cauza noastră.

Femeile vor avea prilejul, de a colabora la marea gospodărie a Statului, unde ele vor aduce toată experiența, toată priceperea, tot simțul practic de economie, combatând risipa, așa precum procedează în propria lor gospodărie.

Pe lângă comunele urbane, reședințe de județ, unde consilierii femei sânt de drept cooptate legea este facultativă și pentru orașele ce nu sânt reședințe de județ, în care pot fi cooptate și femei, deși nu este obligatoare cooptarea.

A doua propunere formulată în Memoriu, s'a adresat Ministrului Președinte, și va fi distribuită Domnilor deputați și Senatori, referindu-se la articolul 6 din Constituție, care prevede că: „Legi speciale votate cu majoritate de două treimi vor determina condițiunile sub care femeile pot avea exercițiul drepturilor politice”.

„Drepturile civile ale femeilor se vor stabili pe baza deplinei egalități a celor 2 sexe.”

Congresul aduce în numele tuturor Societăților, viile sale mulțumiri și adâncă grațitudine Guvernului precum și membrilor Parlamentului din 1923, pentru acest început de dreptate, solicitând să desăvârșească opera începută, votând un proiect de lege în această ultimă sesiune a Parlamentului, prin care prevederile Art. 6 să ia ființă legală, ca și femeile române, să poată deveni cetățene ale acestei scumpe patrii.

Se aduc argumentele și dovezile că femeile au înlocuit în timp de război, pe soții lor la cămin, în agricultură, în industrie, comerț și în toate serviciile ce le ocupau bărbații; multe din ele suferind urmări, internare și temniță pentru idealul național, înfruntând toate primejdiile ca surori de calitate, în urma frontului și chiar la front.

Se mai ia în vedere, cu deosebire, că femeile române din Transilvania robită, sub Monarchia Austro-Ungară se bucurau totuși, sub dominațiunea streină, de o parte din drepturile civile, căci puteau să cumpere, să vândă, să facă comerț, să practice meserii independente de avizul șefului lor, având totodată drepturi egale în educațiunea copiilor lor și în căutarea paternității.

Astfel ele nu erau tratate ca minore și incapabile și s'ar simți jignite în demnitatea lor, ca să fie scurtate în drepturile lor.

Aceste însemnate Adrese au fost semnate afară de Președinta, de Vicepreședintele U. F. R. Bucovina: D-na Elena de Popovici, Moldova: Elena Meissner și Olga Sturdza, Muntenia: Isabela Sadoveanu, Eugenia de Reuss Ianculescu și Mihaela Catargi, Transilvania: Catinca Bârseanu și Elena Pop Hossu Longin.

Toată activitatea acestei Federații, nu gravitează însă afară de hotarele țării; ea întărește aceste hotare prin puterea morală a femeiei și centrifugal radiază forțe pentru întărirea familiei, pentru întărirea neamului, pentru întărirea patriei noastre.

MARIA B. BAIULESCU
Președinta U. F. R.

Cel mai frumos
cadou de Crăciun
este
Almanahul Presei Române!

EUROPA CONTIMPORANĂ

REZULTATUL ALEGERILOR GENERALE DIN
CEHOSLOVACIA

Am văzut într'un articol trecut *), care era situația partidelor politice din Cehoslovacia în preajma alegerilor generale.

Rezultatul definitiv dă o precisă fizionomie a noii Adunări Naționale, eșită din bătălia electorală, ce a avut loc la 15 Noembrie 1925 pe tot întinsul Republicii Cehoslovace.

Din lupta desfășurată în cea mai perfectă ordine, cu participația a 86—90% dintre alegători, având 29 liste de candidați la Cameră și 23 la Senat, noul Parlament va cuprinde:

Din vechea coaliție guvernamentală, *agrarieni* (republicani) cehoslovaci vor avea 45 deputați față de 42 câți aveau în vechiul Parlament și 23 senatori, față de 19. *Populiștii catolici* (clericali) 31 față de 21 deputați și 16 față de 12 senatori. *Social-democrații* au scăzut la numărul de 29 față de 55 deputați și 14 față de 35 senatori. *Socialiștii naționali* au sporit la 28, față de 27 deputați și 14 față de 10 senatori. *Național-democrații* din 22 deputați vor avea numai 13 și din 11 senatori numai 7.

Dublă ca importanță, în coaliția guvernamentală va mai intra prin indicația noilor alegeri și *partidul profesional al claselor mijlocii* (meseriași) cari au 13 deputați față de 6 și 6 senatori față de 3 din Parlamentul trecut.

Partidele opoziționiste se prezintă: *comuniștii* cu 41 deputați față de 27 și 20 senatori față de 6 câți au avut în fostul Parlament; 23 față de 11 deputați și 12 față de 6 senatori *populiștii catolici slovaci*; 24 contra 13 deputați și 12 contra 6 senatori *agrarieni germani*; 17 contra 28 deputați și 9 contra 16 senatori *social-democrații germani*; 13 față de 9 deputați și 7 față de 4 senatori *creștin-socialii germanii*; 10 contra 12 deputați și 5 față de 6 senatori *naționaliștii germani*; 7 în comparație cu 5 deputați și 3 față de 2 senatori *național-socialiștii germani*. *Creștinii sociali maghiari* au 4 deputați față de 6 și 2 senatori față de 2. *Partidul muncitoresc polon și agriculturii ruteni* au câte un deputat.

Totalizând cifrele, vedem că partidele guvernamentale vor avea 159 deputați (din 300) și 80 senatori (din 150), deși în vechiul Parlament

După numărul de voturi întrunite pe listă partidele au obținut:

	Camera:	Senat:
Agrarieni cehoslovaci:	970.498 voturi	841.647 voturi
Comuniștii:	933.711 "	774.451 "
Populiștii catolici cehoslovaci:	691.238 "	618.033 "
Social-democrații:	630.894 "	537.470 "
Socialiștii naționali:	609.195 "	516.250 "
Agrarieni germani:	571.198 "	505.597 "
Populiștii catolici slovaci (Hlinka):	489.027 "	417.206 "
Social-democrații germani:	411.040 "	363.310 "
Creștinii-Sociali germani:	314.440 "	289.055 "
Meseriașii cehoslovaci:	285.928 "	257.771 "
Național-democrații cehoslovaci:	284.628 "	256.300 "
Naționaliștii germani:	240.879 "	214.580 "
Național-socialiștii germani:	168.178 "	139.945 "
Sioniștii (evrei):	98.793 "	51.513 "
Creștinii-Sociali maghiari:	98.383 "	85.777 "
Partidul național al Muncii cehoslovac:	98.240 "	87.97 "
" agriculturii ruteni:	35.674 "	30.767 "
" național slovac:	35.446 "	31.657 "
" muncitoresc polonez:	29.884 "	25.746 "
" agrarian-conservator (Prașek):	27.844 "	29.344 "
Creștinii-sociali din Slovacia apuseană:	17.285 "	17.521 "

aveau 167 deputați și 87 senatori. Opoziția va opune o destul de puternică minoritate de 141 deputați (înainte 127) și 70 senatori (înainte 60). La Cameră coaliția de șase partide va întruni o majoritate de 18 voturi deși în fostul Parlament coaliția de cinci partide întrunea 40 voturi.

Celelalte partide au numere mai neînsemnate de voturi.

În total au fost 7,105.276 voturi pentru Cameră și 6,096.717 pentru Senat.

După naționalitate voturile se repartizează astfel, la Cameră:

	voturi
Partidele cehoslovace	4,141,631
" germane	1,719,594
" maghiare *)	120,180
" evreești	115,654
" rutene (în Rusia Subcarpatică)	36,768
" poloneze (în districtul Teșin)	29,884
" comuniste (aderenții ai internaționale din Moscova și independenți)	941,565
Total:	7,105,276

Controlând cifrele, vedem că rezultatul votului nu a dat o indica-

*) Foarte mulți maghiari, ruteni, polonezi și în parte germani au dat votul lor listei comuniste, ceea ce explică micul număr de voturi obținute de listele naționale.

ție împotriva ideii guvernământului de coaliție. Deplasarea de voturi s'a făcut mai mult între partidele coaliției decât între acestea și partidele centrifugale, în opoziție cu ideea de Stat.

La prima înfățișare, câștigul electoral a fost mai apreciabil pentru populiștii catolici. În realitate, pen-

tru comuniștii nu e un câștig. În-globați în partidul social-democrat, în trecutele alegeri, comuniștii se prezintă abia azi întâia oară individual, în față corpului electoral. Deși în alegerile comunale din 1923, când au încercat încă odată simpatia populară, comuniștii au înregistrat un succes apreciabil, astăzi ies micșorați. Social-democrații cehoslovaci au pierdut prin sciziunea comunistă aproape 950.000 voturi, față de alegerile generale din 1920, însă au câștigat față de alegerile comunale. În afară de aceasta comuniștii alcătuiesc gruparea unică a internaționaliștilor moscoviți de toate naționalitățile, ceea ce implică și ideea dovedită, că nu partidele cehoslovace au fost diminuate, ci partidele minoritate, prin definiție extremiste. Mai mult chiar, partidele socialiste, totalizând voturile obținute, ar da o forță cu mult mai mare decât cea reprezentată de organizația eterogenă a comuniștilor.

Dar și așa, ideea socialisto-comunistă decade în comparație cu amploarea ei din trecutele alegeri (Aprilie 1920), de oarece peste jumătate de milion de voturi a abandonat acest teren în favoarea partidelor de centru și dreapta.

Partidul național-socialist cehoslovac a compensat în parte pierderile social-democrațiilor. Național-socialiștii câștigă 108.000 voturi

*) Vezi No. 46—47 al „Societății de mânăne“.

CRONICA MEDICO-SOCIALĂ

grație energiei conducătorului lor, d. Beneș, a cărui atitu'ine în politica externă este unanim apreciată.

Creșterea partidului popular catolic era prevăzută, în special în Slovacia. În restul țării succesul acestui partid se datorește mai ales voturilor feminine, iar în Slovacia teroarei deslănțuită de partizanii lui Hlinka, demagogiei cărui celelalte partide i-au rezistat cu greu.

Un succes care eră de sperat au înregistrat agrarienii (republicani) cehoslovaci, cari au câștigat 125.000 voturi. Incercați au fost însă partizanii D-lui Kramăr (partidul național-democrat) ale căror voturi (12.000) au trecut o parte la partidul muncii (disidenții) și la partidul meseriașilor care a eșit dublat din alegeri și chiar a trecut în coaliția guvernamentală.

So ial-democrații germani, dintre parti'ele minoritare, au pierdut 278.000 voturi în profitul comunistilor și al agrarienilor germani. Naționaliștii germani au fost înfrânți, iar conducătorul lor, d. Lodgman a trebuit să se retragă, desilusionat, din viața politică în urma rezultatului urnelor. Celelalte partide germane, prin câștigurile electorale dobândite, au dovedit că populația germană a început să renunțe la irendentismul soviniștilor d-lui Lodgman și tinde spre o colaborare cu Praga

Part dele mărunte ca agrarienii-conservatori, partidul muncii, sionisții nu au răușit să trimeată în Adunarea Națională nici măcar câte un parlamentar.

Acelaș a fost rezultatul și la Senat, cu diferența de voturi reeșită din fapt I că la Cameră votează cetățenii dela vârsta de 21 ani, iar la Senat dela 26 ani.

Un lucru însă rămâne stabil: ideea guvernelor de coaliție nu a eșit înfrântă în Cehoslovacia, fiindcă s'a văzut că singura cale spre progres, e în conclucarea și acordul general.

A. Kudrnač

Se află sub tipar la

Tipografia „Mitropolitul Silvestru”,
Cernăuți, Piața Unirii No. 3
și va apărea la sfârșitul lunii Dec. 1925:

TRAIAN BRĂILEANU,
Profesor la Univ. din Cernăuți

SOCIOLOGIA GENERALĂ
8°, cam 250 pagini

Prețul: la librării, după punerea în vânzare, 140 lei; trimițându-se costul înainte de apariție pe adresa Tipografiei „Mitropolitul Silvestru”, Piața Unirii 3, Cernăuți, 100 lei.

Uniunea internațională contra pericolului venerian

Are o vechime de, aproape 3 ani și consiliul său de direcție cuprinde delegați din 33 de state, între cari figurează și Guatemala, Costa-Rica și Venezuela muștrând oarecum absența României din această organizațiune de o importanță reală pentru orice țară, care se conduce după lozincă celebrului doctor Roux: „După apărarea patriei prima datorie a unui guvern este protecția sănătății publice”. Uniunea a ținut de curând o ședință la Paris sub preșidenția prof. Bayet dela facultatea de medicină din Bruxelles, fixând o serie de norme privitoare la asanarea pericolului venerian prin măsuri impuse de relațiunile dintre diferitele națiuni ca de ex. supravegherea emigrării și a porturilor. Dar punctul culminant al discuțiunilor atinge problema prostituției. E interesant de menționat, că consiliul consideră reglementarea prostituției ca fiind fără nici o importanță pentru stăvilirea boalelor venerice, ca o instituție, „contrară oricărei dreptăți, și oricărei idei de moralitate socială”. Recomandă în consecință suprimarea reglementării și aplicarea de măsuri vizând totalitatea populațiunii, indiferent de sex, plecând dela principiul libertății individuale. Cu toată autoritatea înaltă a savanților cari au elaborat aceste propuneri, concluziile nu par a se bucura de aprobarea unanimă. Problema prostituției nu se poate rezolvi prin măsuri uniforme pentru toate țările, atâta vreme cât acestea diferă în mod esențial unele de altele prin gradul de intelectualitate și moralitatea locuitorilor. La noi—și în special în Transilvania — reglementarea a dat roade excelente și e foarte problematic, dacă un abolitionism larg ar fi putut împiedeca răspândirea boalelor venerice, care după război luaseră și la noi — ca pretutindeni — un avânt îngrijitor. Eficacitatea abolitionismului este în funcție de conștiința responsabilității în materie de venerologie. Atâta timp cât nu este destul de trează această conștiință în masele largi ale populației, abolitionismul devine un cuțit cu două tășuri. În ceea ce ne privește pe noi, sunt excelente îndemnurile „Uniunii internaționale contra pericolului venerian” de a intensifica propaganda antiveneriană tinzând la eliminarea factorilor, cari favorizează prostituția.

Biblioteca eugenică și biopolitică

Secția medicală și biopolitică a „Astrei” a intrat deja pe calea realizărilor sale practice: zilele acestea a apărut

primul număr din Biblioteca eugenică și biopolitică: *Igiena Națiunii* de d. prof. Dr. Iuliu Moldovan. Problemele vitale aduse pe tapet în această broșură sunt menite să trezească un viu interes în toate cercurile intelectualilor de orice categorie, cari nu se desinteresează de viitorul poporului din care fac parte. Colaborarea savantă de care se va bucura Biblioteca eugenică și biopolitică, chestiunile ardente pe cari le va aduce în discuție și condițiile tehnice excelente în cari apare această bibliotecă sunt numai unii din factorii cari îi vor asigura — fără îndoială — un succes meritat.

Legea tuberculozei.

Se desemnează perspectivele prezentării unui proiect de lege pentru combaterea tuberculozei, boală a mizeriei și a unei stări igienice precare. Se poate spune cu drept cuvânt, că tuberculoza face adevărate ravagii și la noi în țară, ca pretutindeni. Este peste puțină să se fixeze cifra exactă a mortalității în tuberculoză. Se fac calculațiuni aproximative, cari cifrează între 50 și 80 de mii numărul morților de tuberculoză. Desigur că numărul acesta nu e exagerat și ne arată cu prisosință pierderea enormă în capital uman și deficitul material imens rezultat din incapacitatea de muncă premergătoare morții, care de cele mai multe ori survine în urma unei boale îndelungate, în decursul căreia germeul boalei se infiltrează în anturajul sănătos al bacilarului. O legiferare anti-tuberculoasă trebuie să aibă în vedere relația strânsă dintre starea materială și frecvența tuberculozei, care crește drept proporțional cu scăderea salariilor. Și sub acest aspect tuberculoza este o boală eminentemente socială.

Lupta antituberculoasă comportă două feluri de măsuri: 1) specifice, cari privesc tratamentul predispușilor și al tuberculoșilor și protecția expușilor și 2) măsuri generale, foarte numeroase dintre cari cele mai eficace sunt ameliorarea locuințelor și educația maselor; prima e mai grea fiind în funcție de starea economică, a doua e în mâinile noastre. Popaganda e extrem de salutară, rezultatele se pot aprecia ușor, fiind vizibile. În rândul măsurilor generale intră și organizarea științifică a muncii care are multiple laturi importante. Mai amintim: rostul educației fizice, lupta contra abolismului, deșteptarea simțului eugenic pentru a ne resuma numai la câteva din nenumăratele aspecte ale extrem de importante probleme medico-sociale care este lupta antituberculoasă, până acum abia

schițată la noi. Realizările practice dela noi sunt aproape iluzorii dacă hazardăm, la întâmplare, o comparație cu Statele Unite ale Americii de nord unde sunt 600 de sanatorii și spitale pentru tuberculoși și 1000 de școli în aer liber.

Asistența medicală Dumineca

Orașul Berna a invitat pe medicii din localitate să se organizeze astfel, încât Dumineca, pe rând, un număr anumit să fie la dispoziția populației, care ar avea nevoie de asistență medicală în cazuri de urgență. Medicii au răspuns la apel în număr destul de mare, astfel că „serviciul de zi” a putut lua ființă. Numele medicilor de serviciu se publică în fiecare Duminecă în ziarele de dimineață, spre ușurarea celor cari nu mai sunt siliți să alege în neștire, pentru a găsi un medic; pe de altă parte medicul — care incontestabil că are dreptul la odihnă ca orice muncitor intelectual — își va putea vedea asigurat repausul duminical.

Dr. Aurel Voina

CRONICI CULTURALE ȘI ARTISTICE

Serbarea zilei de 1 Decembrie. Pentru o demnă serbătoare a celei mai mari zile a Ardealului și-au dat de astădată, mâna două societăți de cultură. Bine face „Astra” că se întâlnește cu „Liga Culturală” la astfel de ocaziuni, cari cer unirea tuturor gândurilor peste măruntelile patimi ale zilei. Ziua de întâiu Decembrie trebuie să inire în conștiința ardelenescă, marcând cea mai însemnată piatră de hotar a evoluției noastre istorice.

Festivalul l-a deschis venerabilul director al despărțământului Cluj al „Astrei”, dl N. Bogdan, apelând la înlăturarea patimilor cari înfregesc viața noastră publică de după unire, mai mult ca ori când. Al doilea orator pe care l-a dat „Liga Culturală”, a fost bineinformatul istoric ardelean dl Ștefan Meșeu. D-sa a vorbit cald și documentat despre ideea de unitate națională în trecutul Ardealului, arătând cum dorul după unirea politică a existat la noi dela întemeierea principatelor încoace, alimentat în continuu de mâna binecuvântată a istoriei. A surprins informația că Inuși Horia, a cărui revoluție a fost considerată mai mult socială decât națională, s'a gândit la ajutor din principate pentru ducerea la îndeplinire a gândului său de desrobire. Tăianul dela 1784 ne-a apărut în seara aceea într'o lumină nouă, nebanuită. El n'a fost un țaran ale cărui cunoștinți se opreau la pământul pe care-l lucra; el a făcut o faptă luminată de o conștiință largă în care încăpea toată nația. Ideea dacoromană s'a înfățișat în toată ispititoarea ei lumină revoluționarilor din toate țările române, adunați în memorabila zi de Mai a anului 1848 pe Câmpia Libertății dela Blaj. Constantin Romanul, unul dintre eroii acestui an, care a fost prea ignorat până acum, îi spune acestei idei pe nume, într'o scrisoare către un prieten

din Țara Românească. Gândul acesta, ori cât ar fi părut de îndrăzneț, s'a coborât în conștiința ardelenescă și s'a fixat în centrul acivității noastre politice și culturale.

Di Meșeu a protestat cu drept cuvânt în contra acelor cari au suprimat această zi dintre serbătorile noastre naționale. Ni s'a suprimat astfel serbătoarea cea mai bogată în învățăminte; s'a redus la o simplă serbătoare școlară în loc să fie ziua, în care nația întreagă își apleacă gândul deasupra ei. Ziua de întâiu Decembrie prin această ignorare a oficialității încâlzește tot pe mai puțin. De astă dată chiar, golul din sala teatrului ne apăsă pe conștiință ca o grea muștrare. Și ne durea mai ales lipsa acelei tinerimi care-și scrie pe steagul ei un ideal național atât de intransigent. E o ignorare a celei mai sfinte datorii a ei.

Festivalul a fost încheiat de reprezentarea piesei „Un erou” de C. Kirilescu, despre care s'a mai vorbit în paginile acestei reviste.

CONFERINTE

După conferința programatică a președintelui Extensiunii Universitare a urmat, în seria organizată de această asociație, cea a dlui G. Preda, care și-a expus, însoțită de proiecțiuni, călătoria făcută de dsa în Africa, în vara trecută. Conferențiarul este unul dintre puținii noștri intelectuali cari se pot ridica peste ocupațiile zilei spre sferele mai desinteresate ale științei. Ajutat de o mare ușurință de a expune, vicepreședintele Astrei, este unul dintre cei mai buni popularizatori de știință ai acestei asociații. Calitatea acesteia l-o remarcăm și cu ocaziunea acestei conferințe. Dsa a povestit, clar și încâlzit de subiect, o excursie, pe care atât de puținii dela noi au îndrăzneala să o facă și în care dsa a avut ochiul deschis pentru a înțelege tot ce i-a putut oferi, nou și original, o civilizație atât de îndepărtată de a noastră. Dsa n'a fost fermecat numai de frumusețile atât de rare pe care ți-le ofere natura acestui continent, ci a vrut să vadă la fața locului omul, cu toată viața lui socială, materială și sufletească. A dovedit prin aceasta că e și un priceput etnograf și antropolog.

D. Sextil Pușcariu a conferențiat (Vineri, 4 Dec.) despre cea mai înstreținată ramură a poporului nostru, *Românii din Isria*, cari se sting pe încetul în masa populației slave, în mijlocul căreia trăiesc. Câștigați definitiv pentru religia catolică, cu portul aproape omplet înstreținat, și cu limba pe jumătate cel puțin slavizată, ei nici nu-și zic Români, ca frații lor îndepărtați, de cari îi despart țări streine, ci se cunosc numai cu numele ce l-au găcit alte neamuri pentru a boteza neamul nostru: Vlahi. Lipsiți de tradiții, cari să le amintescă originea romană, ei mai dălnesc încă în câteva familii din șapte sate, între ele Susnievița este punctul central — țără a fi avut vreodată un preot al lor și învrednicii, prin întâmplare numai, de a avea un singur dascăl până acum, pe Andrei Glavina, mort și el în primăvara acestui an. Oamenii lor de carte, câți i-au avut până acum, se pot număra pe degete; între ei învățătorul lor, care, în colaborare cu d. prof. Diculescu, a scris un calendar în dialectul istrian — unica scriere în această limbă, rămasă și ea necetită de cei pentru cari a fost scrisă.

Pentru stingerea lor lentă este înduioșătoare o legendă, care spune că în Jeian, un sat istroroman, a fost leagănul Românilor, de unde o parte au plecat spre răsărit și au întemeiat o mare țară românească.

OPERA

Lydia Lipkowska

În săptămânile trecute publicul clujan a avut ocazia să asculte pe celebra cântăreață basarabeană Lydia Lipkowska în două din cele mai strălucite creațiuni de scenă ale ei: Violeta din „Traviata” și Margareta din „Faust”. Cunoscută de mult în streinătate, ea a fost bine apreciată și în București, unde a cântat mai mult în timpul din urmă. Are o voce timbrată, dulce și duioasă, care nuanțează fin și cu o tehnică desăvârșită în special lirismul delicat al Violetei din populara operă a lui Verdi. Ne-a amintit în rolul acesta pe d-na Darie-Zăvoianu, care are însă mai multă căldură și mai multă frăgezime în voce.

Jongleurul din Notre-Dame de J. Massenet

Obișnuită să pregătească îndelung premierele, și apoi să se odihnească multă vreme pe laurii unei noi lupte câștigate, Opera clujană și-a ales de cele mai multe ori piesele cele mai potrivite pentru un public așa de inegal, ca al nostru, cari, dacă este agreeat și cântărețul, să poată face serie, fiind mereu dorite de gustul acestui public, așa cum este el Socotim în această categorie; melodioasele opere ale lui Verdi, cele ale imitatorilor, sau urmașilor lui — tovarăși de concepție muzicală, adică toată seria operilor cu colorit meridional a compozitorilor italieni și francezi. Celelalte opere, chiar ale celebrului Wagner, cu excepția lui „Tannhäuser”, n'au putut intra la inima ascultătorilor și, cu tot fastul montării, ele au trecut curând la Arhivă, unde le va mânca praful și le vor acoperi paianjeni.

Deși „Jongleurul din Notre-Dame” încă este un proeus al școlei franceze, și a nume chiar din epoca de emancipare de sub influența întunecatului și bizarului nordic Wagner, ne temem că această operă nu va rămânea prea de multe ori pe afiș. Deja la a doua reprezentație publică se putea număra pe degete.

Muzica lui Massenet din această operă nu are o puternică originalitate, ca prin aceasta să se impună, și nu are în mare măsură nici arile melodioase, șglobli sau sentimentale, cari să satisfacă romanticismul unui public mai puțin inițiat. Rămâne, ca o impresie fundamentală, aria bucatărilor din actul II, de o profundă expresie, care concretizează sentimentul sincerității de credință a omului simplu și valoarea intrinsecă a acestui sentiment, ce se măsoară prin țărnia lui interioară, nu prin manifestarea lui în afară, formalistă și departă. Acest singur motiv are mare valoare din toată compoziția, care rămâne astfel prea săracă.

Dintre interpreți remarcăm în special pe dl Ionel Crișan, care a găsit nota potrivită în rolul bucatărilor cam materialist, dar sincer în sentimentele și acțiunile sale, și mai cu seamă în aria actului II, de care facem pomenire mai sus. La dl C. Pavel am admirat mai mult jocul de scenă, care sublinia cu măestrie simțirea sbuculmatului jongleur, decât cântecul. Decorul nou și bine stilizat. Montarea îngrijită.

FAPTE ȘI OBSERVAȚIUNI SĂPTĂMÂNNALE

NOI ȘI PROBLEMELE INTELECTUALITĂȚII EUROPENE

Liga Națiunilor, această înaltă instituție europeană, înființată ca expresie a noului spirit înstăpânit în relațiile internaționale, nu se bucură încă la noi de o considerație destul de accentuată. Același lucru s'ar putea spune și despre emanațiile ei, cum este „Comisiunea pentru cooperarea intelectuală” care funcționează de câțiva ani. Iată de ce conferința ținută la Cluj de profesorul Oprescu despre activitatea acestei comisii, capătă o importanță deosebită. Cadrele restrânse ale acestui articol nu ne îngăduie să insistăm asupra expunerii domniei sale făcută despre activitatea acestei comisii. Remarcăm în-treacă problema consolidării apărării proprietății științifice, pentru care s'au propus soluții a căror traducere în fapt va însemna o etapă bine distinctă în materia legislației pentru apărarea bunurilor spirituale. Studiarea problemei intensificării relațiilor interuniversitare, a problemei muzeelor internaționale, dar mai ales preocupările subcomisiei bibliografice pentru înlesnirea cercetării materialului vast al marilor biblioteci, prin indexul bibliografic universal, vor deschide perspective luminoase activității intelectuale mondiale.

Noi, cei din răsăritul Europei, avem datoria a ne convinge prin urmărirea acestor probleme, de importanța lor, acordând toată considerația celor ce sunt preocupați de idealul ridicării intelectualității la treapta pe care merită să stea.

HORIA TRANDAFIR

ADMINISTRATIVE. — Numărul viitor va fi numărul de sărbătorile Nașterii. El va fi excepțional de bogat și select cuprinzând cel mai mare număr de pagini ce l-am avut până astăzi, adică 36 pagini.

— Suplimentul literar al numărului de Crăciun, este o inovație pe care revista noastră o face cu plăcere pentru a răspunde unor solicitări venite din public. Inovația este o posibilitate de a face ca revista noastră să pătrundă și în familii.

— Din numărul de Crăciun tragem un tiraj mare și-l vom expedia gratuit tuturor acelor cari va face abonament la revista începând cu 1 Ianuarie.

Conferințele noastre. — Duminică 20 Decembrie sosește în Cluj d. D. Gusti, unul dintre directorii revistei noastre, pentru a ține o conferință sub auspiciile Societății de mâine și ale secției social-economice a Astei. Conferința va avea loc în sala Camerei de Comerț din Cluj la ora 6. Ea va trata despre Societatea Națiunilor și problema minoritară, deci o foarte actuală temă ce interesează în cel mai înalt grad deosebi Ardealul. D. Gusti va fi salutat de unul din membrii comitetelor revistei și Astei. Cu această conferință se inaugurează ciclurile anunțate deja de noi. Autoritatea distinsului președinte al Institutului social va prileji un mare interes în publicul clujean față de conferința de Duminică.

Literatură sociologică. — Interesul față de studiile sociale a crescut într'un mod surprinzător în România nouă, surprinzător mai ales față de totala lipsă de interes care exista în România de dinainte de războiu față de această disciplină. E acesta și un reflex al preocupărilor europene și în deosebi americane dar e, în același timp, și un rezultat al progresului nostru social, de după războiu. Știința românească a progresat, s'a europeanizat; patru universități o alimentează bogat, și cu tineresc avânt. Sociologia s'a impus hotărât în cadrul acestei științe de aceea ea a primit patru catedre universitare ilustrate de personalități cari în frunte cu acel „princeps” al sociologiei românești, dl D. Gusti, prin orientarea europeană pe cari și-au câștigat-o în disciplină, sunt adevărate mândrii ale ei. Interesul față de studiile sociale înmugurește chiar în mijlocul tinerimii noastre universitare; cursurile de sociologie, la toate cele patru universități sunt cele mai bogat populate.

Dar — și aceasta ne bucură mai mult — măestrii noștri sociologi își îndreaptă privirea și față de publicul mare românesc încercând să-i trezească interesul față de sociologie prin reviste și cărți de inițiere în această disciplină. Două reviste de sociologie: a d-lui Gusti, un adevărat model de publicație europeană și a noastră mai mult de popularizare sociologică, își mențin apariția, mărindu-și, chiar, tirajul. Studiile de sociologie nu întârzie nici ele „Institutul Social” ne-a dat până acum trei volume, dl N. Petrescu ne-a dat acea *Sociologie comparată* (pentru ce întârzie apariția ei în românește?) iar dl T. Brăileanu ne anunță a dsale *Sociologie Generală*, iar două biblioteci de popularizare, „Sămănătorul” dela Arad și atât de îngrijita „Cartea Vremii” pun pe piață două broșuri de *Introducere în Sociologie* scrisă întâia de dl C. Sudeșanu iar a doua de dl M. Ralea. Salutăm, cu bucurie, apariția lor.

*

Jubileul unui gazetar. — D. Victor Branșe, cunoscutul gazetar ardelean, împlinește un sfert de veac de neobosită activitate ziaristică. În toată această vreme a fost redactor la *Gazeta Transilvaniei* pe care a căutat să o ferească de personalități și să o facă foarte folositoare publicului prin nota obiectivă informativă. Victor Branșe este gazetarul, care are simțul real al lucrurilor, este un spirit ponderat și onest. Calități gazetărești de primul ordin. Ne asociem și noi serbării jubilară a acestui vrednic gazetar, dorindu-i — credem că aceasta-i va fi cea mai aleasă bucurie — ca necăjita și săraca foale dela Brașov să-și reia încurând sborul la care o îndreptătesc tradițiile-i mari! Întru mulți ani!

*

O provincie disprețuită. — O știre tristă ne-a adus un ziar: refuzul solidar al tinerilor absolvenți de școli normale de a primi numiri în Basarabia. Noi nu condamnăm pe acești tineri, în cari puterea idealului nu strălucește atât de puternic încât să învingă față de considerațiile de confort ce se pun când e să alegi între un loc în învățământul din Basarabia și restul țării. Chiar ne place să credem că refuzul nu izvoarește din frica de marea muncă ce i-ar aștepta pe acești tineri „luminători” ai nației în noua provincie.

Motivele refuzului sunt a se căuta în situația care a creat-o în provincia de peste Prut o politică nenorocită de suspectare și arbitrar. Să băgăm de seamă. Gestul întristător al tinerilor dascăli, e semnificativ, și spune clar: situația basarabeană e de schimbat.

*

Societatea Academică „Petru Maior” reînființată. — Vechea societate academică Petru Maior dela Budapesta deodată cu înființarea universității românești din Cluj s'a mutat în capitala Ardealului, transformându-se în „centru studențesc”. În această nouă formă însă nu a avut decât foarte scurt timp ființă legală, căci cu ocazia mișcărilor studențești a fost declarată desființată. Ea a continuat totuși să trăiască până în zilele din urmă. Cum însă regulamentul nou al universității îngrădește extraordinar de mult libertatea academică, între altele punând sub control Societățile studențești culturale regionale, precum și cele pe facultăți și centrul, nepermițând ținerea de întruniri decât cu autorizația senatului universitar, Centrul a fost declarat desființat, studențimea constituindu-se în „Societatea Academică Petru Maior” care fiind constituită după prevederile legii, nu va putea fi supusă controlului universitar, întrucât drepturile cetățenești ale studentului nu pot fi restrânse prin regulamentul universitar pentru faptul simplu că ești student. Noi cari am fost întotdeauna pentru respectarea libertăților, și de data aceasta luăm atitudine contra restrângerilor, din orice motive s'ar face ele. Spiritul de care este animată la un moment dat studențimea nu poate influența asupra dreptului ei de a se constitui liberă într'o societate sau alta.

*

Bieții pensionari. — Ce perspective triste li se deschid! Scumpetea și privațiunea constrâng pe însuș sgărcitul domn Vintilă Brătianu să mărească lefurile — funcționarilor activi, probabil cu 60%. Bine, dar să nu fie uitați nici cei ieșiți la pensie. Urcările li privesc și pe ei în egală măsură. Altfel descurajază și pe cei activi, cari se gândesc ce soartă cumplită de lipsuri li așteaptă; li demoralizează și împinge la corupție. Nu se poate separa situația funcționarilor activi da a celor cari sunt scoși din rândurile muncii și cărora li s'au irosit puterile. Să avem logică!

*

Din Rusia sovietică. Revista naționalistă de nuanță reacționară din Berlin „Deutsche Rundschau” din Noemvrie publică impresiile profesorului universitar Eduard Meyer, culesse în Rusia sovietică vizitată împreună cu mai mulți academicieni germani cu ocazia recente sărbători a Academiei din Leningrad. Profesorul german constată că în Rusia comunistă „*țărănul are în deplina lui proprietate ogorul rusesc*”. Lenin după experiența comunistă din anii 1920—21 când din cauza sistemului de proprietate comunist, producția a fost nulă și foametea a cules atâtea victime, a elaborat „NEP”-ul (noul program economic) care acum este în vigoare în întreaga Rusie, conținând corectarea programului comunist inițial. NEP-ul păstrând proprietatea particulară este pe cale de a reface Rusia. Meyer vorbește cu simpatie despre Rusia sovietică, dovedind cum cele două extreme, se pot întâlni uneori din motive de politică revanșardă.

SĂPTĂMÂNĂ ECONOMICĂ-FINANCIARĂ

Creditul extern chestiune actuală. Un om cu temperamentul ministrului nostru de finanțe greu recunoaște că a greșit. Și nici nu suntem atât de răi să-i cerem această recunoaștere. Totuși uneori, orcât de mult ar nega evidența, trebuie să recunoască uneori că nu a fost pe drumul cel bun. Firește o recunoaștere ocolită, dar o recunoaștere.

În situația grea în care ne găsim cu căile ferate cu totul dezorganizate, cu poșta—telegraf—telefon de asemenea, cu moneda în scădere, d. Vintilă Brătianu a fost silit să recunoască că pentru îndreptarea noastră economică — dsa zice și culturală — nu putem să ne lipsim de capitalul străin.

De patru ani refuză să primească să facă un împrumut extern. Se zice că chiar dacă i s-ar fi oferit nu ar fi primit, agițând formula care ne-a atras multe antipatii: *prin noi înșine*. Sunt lucruri care se spun dar nu se fac. Și acum d. Vintilă Brătianu se arată dispus să primească credite din afară, bine înțeleș susținând mai departe că bine a făcut că n'a făcut până acum împrumuturi externe, căci de-abea acum a sosit momentul.

De sigur că de avut dreptate, nu are. Dacă căile ferate au nevoie pentru refacere de un împrumut extern, acum patru, sau trei ani, când erau într-o situație mai bună creditul din afară, ar fi fost cu mult mai folositor și de mai mare efect.

Tot astfel de patru ani d. Vintilă Brătianu vorbește de revalorizarea leului. Toate acțiunile sale de până acum au fost îndreptate în această direcție. Consolidările datoriilor externe, Convenția cu Banca Națională, deflațiunea, totul a fost pentru acest ideal. Din nefericire cu toate acțiunile sale, leul nu numai că nu s-a urcat, dar scade încă. În fața evidenții d. Vintilă Brătianu se întoarce la stabilizare, și pentru aceasta preconizează un împrumut extern. Oare dacă acest împrumut ar fi fost făcut mai înainte și nu am fi făcut experiențe dureroase pe spatele poporului, nu era mai bine? Nu era mai bine dacă stabilizăream leul când reprezenta 10 centime aur?

Chestia cărbunelui. Minele de cărbuni având o producție mare și pompele supraîncărcate, au cerut guvernului, unde au înalți protectori, să puie taxe mari pe cărbunele importat, pentru a putea să-și vândă depozitele. Guvernul le-a ascultat. Situația însă e aceeași pentru ele. Numai cea a industriilor s-a schimbat. Unele din ele ne având cărbunele sunt silit să-și schimbe combustibilul, sau să închidă fabricile.

Aceasta e din cauză că nu concurența străină atinge minele noastre, ci direcția căilor ferate care nu le pune la dispoziție, — din lipsă de vagoane — numărul necesar de vagoane. Astăzi lipsa de vagoane face ca cărbunele să stea tot pe rampă și să se pulverizeze ca mai înainte, iar industriile să sufere.

Ce a câștigat țara din această politică economică de o rotire a „Petroșanilor” și-a Bancii românești?

Producția noastră agrară. În ultimii șase ani România a făcut un progres ulmitor pe țărâmul agrar. Aceasta înseamnă că cu încetul economia noastră

se adaptează și la regimul de mică proprietate. Dela 1920 până în 1925 întinderea însemnății a trecut dela 8.658.480 hectare la 11.871.134 hectare. Din aceasta au fost în 1920 însemnate cu grâu 2.022.710 ha, cu porumb 3.295.418 ha, cu orz 1.400.172 ha, cu ovăș 966.393 ha, cu alte cereale 937.716 ha, iar în 1925 cu grâu 3.300.887 ha (cu 51% mai mult) cu porumb 3.930.780 ha, cu orz 1.704.061 ha, cu ovăz, 1.184.847 ha, cu diverse 1.750.559 hectare.

Producția grâului a crescut și ea în chip deosebit dela 1920 la 1925. Producția grâului a crescut dela 22.000.034 hl. la 38.187.775 hl. În schimb celelalte producții au scăzut. Producția porumbului a scăzut dela 61.512.135 hl. la 59.424.710 hl. Producția orzului a scăzut dela 22.962.591 hl. la 16.953.040 hl. Iar a ovășului dela 21.488.794 hl. la 18.249.250 hl. Cauza acestor scăderi este seceta care ne-a bântuit în ultimul timp.

Guvernul contra producției și a exportului. A ajuns aproape banală, atât de mult a fost repetată, ideea că fără o intensificare a producției și exportului, noi nu ne putem reface. Cel dintâi care ar trebui să fie pătruns de această idee, este guvernul, și totuși el este ultimul care o înțelege. Atâtea măsuri contra producției s-au luat, atâtea pierdici s-au făcut exportului, în cât se poate spune că amândouă aceste activități au fost distruse la noi. Se produce din ce în ce mai puțin.

Una din cele mai de pe urmă — căci sunt multe care încă se proiectează și care nu vor întârzia să vie — este aceea a sporirii cu 50% a taxelor de transport pentru mărfurile exportate.

Industria noastră nu poate trăi numai din consumul intern, piața e prea mică și cererea prea variată, ea are nevoie de debușuri străine. Orică țară ajută industria națională să câștige debușuri străine, fiindcă nu interesează numai sporirea activului balanței comerciale, dar chiar dezvoltarea și propășirea industriei, cu tot cortegiul lor de foloase pentru economia națională. Altă dată țara noastră plătea industriilor prime de export, astăzi îi silește să plătească taxe de export, și mai mult le sporește, în chip ruinător taxele de transport, pentru mărfurile exportate.

E o nebulie!

Cu această lovitură se răstoarnă în adevăr doui iepuri. Se stănjinește și producția, fiindcă fabricile ne mai puțin lucră, nu mai au de ce produce, se împiedică și exportul, fiindcă industria noastră nu mai poate ține piept concurenței streine.

Semnarea acordului cu America. Acordul cu America a fost semnat. Datoria României către America, împreună cu dobânzile, care se urcă la 45 mil. dolari peste 9 miliarde lei, va fi plătită în 68 ani. În primii 14 ani ni s-au făcut mari înlesniri de plată. În 1926 se va plăti 200.000 dolari, dela 1927 până la 1932 rata se urcă din an în an cu câte 100.000 dol. În 1933 va fi de 1.000.000 dolari. Dela 1934 până la 1940 rata anuală crește cu 200.000 dl. pe fie care an, pentru a ajunge plenul ei de 2.000.000 dl. în 1940. Această rată ultimă se va plăti regulat în fiecare an până la complectă stingere a datoriei.

Încheierea acordului are o mare importanță pentru țara noastră, fiindcă ne dă puțină să reluăm legăturile economice cu America și să obținem aranjamente favorabile și în Franța și Italia, unde avem datorii cu mult mai mari.

D. N. Titulescu ministrul nostru la Londra care a obținut aceasta prin talentul său, și căruia, în primul rând, trebuie să-i mulțumim pentru devotamentul și competența cu care își servește țara, va fi numit delegatul României pentru încheierea la Roma a acordului pentru plata datoriei țării noastre către Italia.

Fericiri de acest succes, și nu mai puțin de acel realizat la Londra în aceiași chestie, îi dorim succes deplin și la Roma.

Țara îi va fi recunoscătoare și acolo unde e, departe de țară, îi poartă dragoste și admirație, și-i mulțumește pentru binele care i-l face în noianul de rău pe care i-l fac ceilalți.

Producția industrială în ultimii cinci ani. Industria cu toate greutățile pe care le-a întâmpinat în ultimul timp merge încet încet spre normalizare. Producția crește de la an la an. Dacă creșterea continuă și dacă Statul va ajuta industria organizând mijloacele de transport și înlesnind exportul, putem spera într-o curândă ridicare economică.

Producția zahărului a crescut dela 2900 vagoane cât era în 1921, la 11.005 v. în 1925.

Producția hârtiei a crescut dela 1325 vagoane cât era în 1921, la 3100 vagoane în 1925.

Producția berei a crescut dela 603.465 hl. cât era în 1921, la 800.000 hl. în 1925.

Producția cimentului a crescut dela 10000 vag. cât era în 1921, la 18625 vag. în 1925.

Producția sticlăriei a crescut dela 639 vag. cât era în 1921, la 3550 vag. în 1925.

Producția cherestelelor a crescut dela 2 mil. jumătate m. c. cât era în 1921, la 3 mil. 815 mil m. c. în 1925.

Și așa mai departe.

A scăzut puțin producția gipsului și mai mult producția tăbăcărilor.

Galantzis. De multe ori pe frontispiciul institutelor se scriu numele oamnelor celebri a căror activitate trecută se leagă de viața acelor institute. Pe muzeele de științe naturale se scriu numele marilor naturalişti. Pe muzeele de arte plastice se scriu numele marilor artiști, care au strălucit în timpuri. Galantzis va fi unul din aceste nume care se vor scrie pe monumentul guvernului de astăzi. Galantzis nu a fost nici ministru, nici secretar general, nici deputat, nici prefect. Aproape Galantzis nu este un om, fiindcă el fizicește de mult este la adăpost în Grecia. Galantzis este o afacere. Este o afacere dintre miile de cointeresări, comercializări, naționalizări, contrabande, permise de export și import, contingentări, comisioane și așa mai departe care vor împodobi în ghirlande frontispiciul monumentului guvernului de astăzi.

Afacerea în sine aproape nu interesează. Nu interesează nici că Statul a păgubit 30.000.000 lei. Între miliardele care se jăfuesc e o picătură într-un butoiu. Interesează numai neghiobia administrației care în această afacere n-a știut să acopere Statul de ridicolul în care apare înșelatul de un exportator excroc și o bancă complice la excrocherie.

Adresa abonatului:

„LEBEDA“ S. A.
IN CLUJ, STR. IAȘILOR Nr. 14.

Prima fabrică română de
PLAPOME, saltele, vestminte de pat,
vată și pentru prelucrare de pene aran-
jată cu curent electric.

Magazin de candelabre pt. Ardeal S. A.

CLUJ, CAL. REG. FERDINAND 11.

**Mare depozit de lămpi
și material electric!**

VÂNZARE EN-GROS ȘI EN-DETAIL

Magazin de încălțăminte

PETRE S. BACIU

București, Strada Academiei No. 16.

Se găsec gata și comanda
se efeptuiază prompt.

S'a pus sub tipar și va apare în curând

„Almanahul Presei Române“ pe 1926

— Editat de Sindicatul Presei din Ardeal și Banat. —

Cel dintâi almanah român de presă cu colaborarea celor mai de seamă condeie publicistice, între cari Episcopul Roman Ciorogariu, dr Valeriu Branisce, N. Iorga, Ion Lupaș, Octavian Goga, Onisifor Ghibu, dr Al. Vaida, Ion Gorun, dr Elle Dăianu, Ion Agârbiceanu, Cezar Petrescu, I. U. Soricu, A. Lupeanu, Mihail Gașpar, A. Ciura, A. Banciu, I. Mateiu, Emil Isac, T. Mureșanu, Ecet. Pittș, Iustin Ilieșiu, D. Tomescu, Ion Clopofel, S. Bornemisa, Al. Hodoș, V. St. Iosif, Victor Branisce, Gh. Tulbure, Cehan Racoviță, L. Paukerow, P. Nemoianu, Ion Băilă, dr Voina, Gh. Bota, H. Teculescu, I. Bârlea, N. Istrate, L. Bolcaș, A. Gociman, A. Buteanu, A. Dawidescu, M. G. Samarineanu, etc. etc.

Almanahul cuprinde un istoric desvoltat al presei românești din Ardeal și al presei gazetarilor ardeleni pribegi. Numeroase figuri reprezentative din trecut invie în paginile sale. O mare bogățe de idei cu privire la rostul presei. Numeroase portrete și ilustrațiuni. O bună parte din intelectualitatea Ardealului se pronunță asupra celor mai de seamă probleme ale vremii.

Toată lumea comandă de urgență Almanahul presei prin *Sindicatul Presei Române Cluj (Piața Unirii 29)*, pentru a se expedia de îndatăce apare.

Nu va fi casă de cărțurar și oficiu de stat care să nu se împodobiască cu Almanahul Presei.

Prețul: ediție de lux Lei 100, ediție simplă Lei 50

Faceți imediat comenzi trimițând prețul cu mandat postal pentru a vi se expedia îndată la apariție!

Stofă de reverenzi pentru preoții!!!

GROMEN & HERBERT

CLUJ

Calea Regele Ferdinand No. 13.

Depozitul fabricii proprii!

Stofă de lână pt. costum bărb. à 1 m L 350

Stofă de lână p. cal. cost. bărb. à 1 m L 380

Stofă de pardesiu bărbătesc à m L 690

Covor fugător à 1 m L 48

S'a inceput sezoni de toamna și gura zădă că și iunc stocuri.

Intreprinderile Forestiere Române

SOCIETATE ANONIMĂ

Capital Social și Rezerve Lei 70,000.000

SEDIUL:

Cluj, Calea Regele Ferdinand No. 36.

UZINELE:

Valea-Drăganului gara Poieni, Coșnea gara Trotuș, Leșnic halta Veșel, Cloșani.

Adresa telegrafică: „FORESTIERA“ Telefon 11—50

Desfacerea mărfurilor se face prin Rezent. General:

„COMERTUL LEMNULUI“ S. A.

Cluj, Regele Ferdinand No. 36

Adresa telegr: „COLE“ — Telefon 11—50

ARONSON

Mare casă de expediție și
transport, cu legăturile cele
mai sigure în țară și streinătate
Firmă veche de perfectă încredere

BRAȘOV, Piața Libertății

(casa veche a Sfatului orășenesc)